

Torsdagen den 6 november

Kl. 15.00

*Om en särskild jäm-
ställdhetsminister*

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Tredje vice talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Per Arne Aglert*, som var sjukskriven under tiden den 3 november – den 22 december.

Erforderlig ledighet beviljades.

Tredje vice talmannen anmälde att *Inga Sandberg* (fp) fr. o. m. den 7 november skulle tjänstgöra som ersättare för *Per Arne Aglert*.

2 § Svar på fråga 1986/87:43 om en särskild jämställdhetsminister

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Charlotte Branting har frågat mig om jag avser att utse en särskild jämställdhetsminister.

Ansvar för jämställdhetsfrågorna, som hör till arbetsmarknadsdepartementet, har överförs till chefen för departementet, statsrådet Anna-Greta Leijon. Hon är därmed jämställdhetsminister. Något konsultativt statsråd för jämställdhetsfrågorna kommer inte att utses.

Jag delar inte Charlotte Brantings farhågor att jämställdhetsfrågorna nu kommer att få svårare att hävda sig. Jag ser i stället stora fördelar med att ansvaret för jämställdhetsarbetet ligger hos arbetsmarknadsministern. Arbetsvillkor och arbetsmarknadens utveckling påverkar i hög grad både mäns och kvinnors möjligheter och har därför stor betydelse, när det gäller att främja jämställdheten på alla områden.

Anf. 2 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka statsministern för svaret, även om det inte var det som jag helst skulle ha velat ha.

Vi var många som blev både förundrade, ledsna och arga när statsministern inte med ett ord i regeringsförklaringen nämnde något om hur och av vem jämställdhetsfrågorna i framtiden skulle behandlas. Senare fick vi genom massmedia veta att de skulle överföras till den redan mycket arbetsbelastade arbetsmarknadsministern, utan att några andra uppgifter lyftes bort från hennes departement.

Det är sant att många av jämställdhetsfrågorna handlar om arbetsmarknaden, men det gäller långt ifrån alla av dem. Jämställdhetsfrågorna borde enligt mitt sätt att se ligga hos statsrådsberedningen, där överblicken finns, och dessutom borde vi ha en särskild jämställdhetsminister.

Nu säger statsministern att vi har en särskild jämställdhetsminister. Det är första gången jag hör Anna-Greta Leijon betitlas så. Det är stor skillnad mellan att dela upp ett departement i två delar och att, som nu, bäkvägen smyga in jämställdhetsfrågorna i ett redan av arbete fullproppat departement. Jag tycker att det som nu skett är ett mycket dåligt tecken när det gäller statsministerns engagemang för jämställdhetsfrågorna.

Färska siffror visar att vi har långt kvar i dessa frågor. Av LO:s medlemmar är 43 % kvinnor men på central nivå är bara 6 % kvinnor. Vi har bara fem kvinnor i regeringen. Endast 5 % av föräldraförsäkringen utnyttjas av män. Vi har en mycket starkt könsuppdelad arbetsmarknad.

Listan kan göras lång.

JämO presenterade i tisdags en rapport, Spår för jämställdhet. Hon konstaterar där att förutsättningen för att man skall lyckas förändra den bristande jämställdheten är att företagets ledning, dess nyckelpersoner, inser vinsterna med jämställdhet och är beredda att övergå från en formell till en reell jämställdhet. Jag kan inte underlåta att dra en parallell mellan VD:n för ett företag och statsministern i Sverige. Tror inte statsministern på vinsterna med jämställdhet?

Mina frågor blir nu: Hur skall vi kunna lita på statsministerns intresse av att jämställdhetsfrågorna drivs framåt, när statsministern inte anser dem vara värda en särskild jämställdhetsminister? Kommer Anna-Greta Leijon nu i fortsättningen konsekvent att kallas jämställdhets- och arbetsmarknadsminister?

Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jämställdhetsfrågorna har inte smugits in i arbetsdepartementet i samband med regeringsombildningen. De har legat där under mycket lång tid. Anna-Greta Leijon har sedan länge dokumenterat engagemang i jämställdhetsfrågorna. Hon har en lång erfarenhet på detta område. Hon är chef för ett av de tunga departementen. Detta ger en utomordentligt bra bas för ett engagerat jämställdhetsarbete. Jag är inte alls säker på att vi får en större tyngd i regerings-, riksdags- och samhällsarbete om man utser ett särskilt konsultativt statsråd, som enbart arbetar med jämställdhetsfrågorna. Jag tycker att vi med lugn skall avvakta Anna-Greta Leijons insatser på detta område – frågor som hon också tidigare arbetat med.

Anf. 4 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag har full respekt för Anna-Greta Leijons arbetskapacitet. Men det är faktiskt en skillnad mot den tidigare handläggningen. För det första avlastades arbetsmarknadsdepartementet ju inte på något sätt när nu jämställdhetsfrågorna flyttades över dit. För det andra fick vi inget besked i regeringsförklaringen.

Jag skulle vilja veta hur statsministern ser på mitt förslag att flytta över dessa frågor till statsrådsberedningen.

Det presenterades för några veckor sedan en alldeles utmärkt utredning om huruvida morgondagens samhälle enbart skall formas av män. Jag vet inte om statsministern haft tid att ta del av utredningsresultatet. Kanske vi kan förvänta oss en något annorlunda inställning i dessa frågor när statsministern gjort det och sett hur siffrorna är i dag.

Det räcker alltså inte med att jämställdhetsfrågorna pytsas in här och var. Det behövs ett särskilt ansvarigt organ, också på ministernivå.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1986/87:46 om handläggningen av miljöfrågorna i regeringen

Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig varför regeringen inte inrättat ett särskilt miljödepartement.

Jag noterar Lars Ernestams oro för miljön, och jag drar slutsatsen att vi är eniga om att miljöfrågorna måste få större vikt. Min uppfattning är också att den nya departementsordningen innebär att så sker.

Syftet med förändringen är att låta miljöhänsyn få större vikt på alla områden. Regeringen avser att föra en kraftfull miljöpolitik, där en önskvärd tillväxt kan förenas med mycket högt ställda miljöpolitiska krav. Inte minst kärnkraftsfrågan, i all synnerhet efter olyckan i Tjernobyl, visar hur intimt energifrågor och miljöfrågor hänger samman. Jag anser därför att miljöpolitiken får en starkare ställning i det departement som nu inrättas.

Anf. 6 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret. Eftersom jag ser miljöministern här, vill jag säga att frågan är av principiell art, inte personlig.

Folkpartiet har varit relativt ensamt om att år efter år föra fram behovet av ett särskilt miljödepartement. Miljöfrågornas alltmer ökade betydelse visar att ett sådant departement behövs. Vi har kritiserat att miljöfrågorna sammankopplats med jordbruksfrågorna. Ibland finns det motsättningar mellan jordbrukets och miljöns intressen. Vi har önskat att få ett fristående och starkt miljödepartement som är oberoende av sektorsintressen.

Nu har statsministern valt att i stället för jordbruksfrågorna sammankoppla miljöfrågorna med energipolitiken. Visst finns det, som statsministern säger i sitt svar, många beröringspunkter mellan energifrågorna och miljön: vattenkraftens utbyggnad, utsläppen vid eldning med fossila bränslen och kärnkraften. Problemet är emellertid att motsättningarna mellan näringen och miljökraven på detta område kanske är, om inte större, minst lika stora som när miljöfrågorna sammankopplas med jordbruket.

Miljöfrågorna tränger in i många departements arbetsområden: bostadsdepartementet har ansvaret för planfrågorna, arbetsmiljöfrågorna handläggs av arbetsmarknadsministern och i kommunikationsdepartementet behandlas många miljöfrågor som gäller trafiken. Därför är statsministerns lösning enligt vår mening inte fullödlig. Vi vill ha ett fristående statsråd som enbart

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om riksdagens fråge-
institut*

arbetar med miljöfrågorna, naturligtvis i intimt samarbete med berörda fackministrar.

Nu byts bara kopplingen med jordbruket till en koppling med energin.

Det är bra, statsministern, att miljöfrågornas status har höjts genom ett formellt miljödepartement. Men jag skulle, litet mer utförligt än vad ett kort frågesvar innebär, från statsministern vilja höra något mer utvecklade synpunkter på varför han i det här fallet valt att göra en dellösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1986/87:73 om riksdagens frågeinstitut

Anf. 7 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag medger att Anders Björck i Bo Lundgrens frånvaro tar emot svaret.

Anf. 8 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att se till att statsråden fullföljer syftet med riksdagens frågeinstitut.

Bo Lundgren anger som skäl till sin fråga att finansministern inför frågestunden den 16 oktober meddelat "att han inte avser att svara" på ett antal frågor om engångsskatten på livförsäkringsbolagens förmögenheter.

Bo Lundgrens skildring är inte korrekt. Till frågestunden den 16 oktober hade inkommit ett stort antal frågor till finansministern om engångsskatten samt ytterligare några frågor i andra ärenden. Kjell-Olof Feldt meddelade att han inte på den tid han hade till sitt förfogande skulle hinna besvara samtliga frågor, men att han i stället skulle besvara alla frågorna om engångsskatten i ett sammanhang vid nästa frågestund. Detta meddelades först frågeställarna och därefter hela kammaren. Vid frågestunden den 23 oktober besvarade finansministern, precis som utlovat, alla frågorna om engångsskatten – sammanlagt 17 stycken. Det kan tilläggas att lagrådsremissen om engångsskatten, vari flera av de ställda frågorna besvarats, vid det tillfället var tillgänglig för riksdagens ledamöter och att skatten också debatterats i den allmänpolitiska debatten.

Det finns alltså ingen som helst anledning för mig att vidta några sådana åtgärder som Bo Lundgren avser.

Anf. 9 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag ber att på Bo Lundgrens vägnar få tacka för svaret.

Riksdagen är folkets främsta företrädare enligt grundlagen, och det är viktigt att regeringen i all den utsträckning som är möjlig är beredd att visa respekt för riksdagens arbete. Frågeinstitutet är en viktig del av riksdagens kontrollmakt.

Det är mot den bakgrunden otillfredsställande att finansministern – observera att det gällde finansministern och inte kammaren – inte ansåg sig ha tillräcklig tid för besvarande av de frågor angående pensionsskatten som väcktes vid riksdagens öppnande, alltså den 7 oktober, och som enligt den

normala ordningen skulle ha besvarats en vecka senare, således den 16 oktober.

Detta var den första frågestunden efter sommaruppehållet. Att det skulle finnas ett stort antal frågor att besvara kan inte ha kommit som någon överraskning för finansministern, som har lång erfarenhet av både regerings- och riksdagsarbete. Det inträffade tyder inte precis på att riksdagen och dess frågestunder har haft högsta prioritet hos finansministern.

Frågarna lämnade ett erbjudande att försöka flytta fram tiden för besvarandet till exempelvis kl. 14 på dagen, vilket hade gjort det möjligt för finansministern att lämna svar. Detta gick man inte med på, utan i stället kom svaret en vecka senare.

Mot den bakgrunden vill jag faktiskt fråga statsministern: Vill han här och nu göra ett klart uttalande om vikten av att regeringens ledamöter vidtar sådana dispositioner att riksdagens ledamöter kan få ett snabbt svar på ställda frågor?

Anf. 10 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Finansministern har svarat på alla frågor. Han meddelade kammaren när detta skulle ske. Och han har inte sagt vad Bo Lundgren påstår att han har sagt, nämligen att han inte avsåg att svara.

Däremot konstaterar jag, herr talman, följande. Bo Lundgren är inte här i dag när jag svarar på frågan. Jag hörde just av bostadsministern att Bo Lundgren inte nu på måndag kan ta emot bostadsministerns svar på hans interpellation om småhusägarnas avdrag. Han var för övrigt inte heller närvarande vid den frågestund då finansministern meddelade kammaren när frågorna om engångsskatten skulle besvaras.

Jag är övertygad om, herr talman, att Bo Lundgren har utomordentligt goda skäl för sin frånvaro. Men jag tycker det är litet övermaga när riksdagsledamöter kräver absolut närvaro av regeringens ledamöter, i det här fallet av finansministern – också vi har ju litet grand att syssla med – när de inte själva kan klara en absolut närvaro här i kammaren. Det skulle vara klädsamt med en viss ödmjukhet inför de problem som kan uppstå för båda parter.

Anf. 11 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag tror att vi alla har respekt också för engagemang utanför riksdagen. Men, herr talman, den stora skillnaden – och den förbigår statsministern medvetet – var att finansminister Feldt var i kammaren den aktuella dagen. Han hade emellertid avsatt 30 minuter till kammarens arbete, och det höll han fast vid och vägrade gå med på att man använde ytterligare tid för att de frågor som hade riktats till honom skulle bli besvarade. Med en omdisposition och en prioritering av riksdagens arbete, herr talman, hade det alltså varit möjligt att svara på dem.

Jag vill säga att det med den nuvarande ordningen har hänt att vi har fått vänta upp till en månad på svar från statsråd därför att torsdagarna har varit inbokade. Jag tycker ändå att man inom regeringen bör visa riksdagen den respekten att man gör sitt bästa för att se till att svar kan ges inom den normalt angivna tiden, dvs. en vecka, och inte efter två veckor.

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om innebörden av
visst uttalande om lag-
rådets verksamhet*

Anf. 12 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jag vill be Anders Björck framföra en hälsning till Bo Lundgren och säga att vi skall göra vårt bästa.

Anf. 13 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Får jag då kvittera och be statsministern hälsa till regeringskollegerna att de bör sätta ett litet kryss i almanackan för torsdagarna, så att vi kan få se dem här i den utsträckning som bedöms nödvändig för att frågeinstitutet skall fungera. Också det skulle vara klädsamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1986/87:122 om innebörden av visst uttalande om lagrådets verksamhet

Anf. 14 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Anders Björck har frågat mig om jag anser att lagrådet överträtt sina befogenheter vid granskningen av förslaget om engångsskatt.

Som svar på Anders Björcks fråga vill jag först framhålla att lagrådet funnit att den föreslagna skatten är förenlig såväl med regeringsformen som med Sveriges internationella åtaganden enligt Europakonventionen. Den är inte retroaktiv, och den innebär inte någon konfiskation. Därmed tillbakavisar lagrådet i väsentliga delar den kritik som riktats mot förslaget.

Lagrådets invändningar var av annat slag och baseras främst på farhågor om att den nu aktuella skatten skulle kunna ge grund för olika engångsskatter med höga skattesatser, som tas ut av snävt begränsade kretsar av skattskyldiga. I den proposition i ärendet som nu överlämnas till riksdagen slås emellertid fast att vi inte avser att stöpa om skattesystemet i den riktningen. Samtidigt konstateras att den tillfälliga skatten är motiverad av synnerligen starka sakliga skäl och av en unik situation.

Det är på denna punkt – frågan om skattens lämplighet, inte dess laglighet – jag tagit upp lagrådets yttrande. Lagrådets uppgift är att granska lagförslag för att bl. a. se om de är förenliga med grundlagarna och rättsordningen i övrigt. På dessa punkter har lagrådet enligt min mening godkänt förslaget. De delar av lagrådets yttrande som ledde till avstyrkandet bygger på sådana rättsliga bedömningar som från mer allmänna utgångspunkter berör politiska frågeställningar. Det är i det perspektivet som regeringens ställningstagande bör ses.

Det är min bestämda uppfattning att det är riksdagens uppgift, – inte lagrådets – att göra den politiska överprövningen av regeringens förslag.

Anf. 15 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsministern för svaret på min fråga.

Statsministern har flera gånger uttalat sig kritiskt mot lagrådets granskning av pensionsskatten. I dagens nummer av Svenska Dagbladet säger han:

”Vi anser att lagrådet gått in och gjort en politisk bedömning. Rådet skall pröva lagen, inte ta över parlamentets roll.”

Det är en allvarlig anklagelse som statsministern framför. Lagrådet har enligt regeringsformen 8 kap. 18 § följande fem uppgifter:

1. att pröva hur ett förslag förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt,
2. att kontrollera att förslagets föreskrifter inbördes står i överensstämmelse med varandra,
3. att pröva hur förslaget förhåller sig i förhållande till rättssäkerheten,
4. att pröva om förslaget tillgodoser angivna syften och
5. att pröva om problem kan uppstå vid tillämpningen.

Då har jag tre konkreta frågor till statsministern, eftersom hans uttalande är allvarligt med tanke på lagrådets självständighet:

1. Vilken av dessa fem punkter har lagrådet enligt statsministerns uppfattning brutit emot?
2. Vari ligger den politiska bedömningen i lagrådets uttalande?
3. Får inte lagrådet enligt statsministerns uppfattning konstatera att ett förslag inte bör genomföras, när det uppenbarligen är behäftat med så allvarliga brister som förslaget till pensionsskatt?

Anf. 16 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jag anser inte att lagrådet har överskridit sina befogenheter, och det har jag heller aldrig sagt. Lagrådet har rätt att utifrån rättsliga principer anlägga allmänna lämplighetssynpunkter på remitterade förslag. Sådana kan emellertid innebära att man ibland kommer över i bedömningar som väsentligen är politiska. I dylika fall är det, menar jag, riksdagens sak att avgöra frågan. Såväl de politiska övervägandena som ansvaret för hur den konstitutionella praxisen bör utvecklas är en uppgift som ligger på regeringen och slutligen på riksdagen. Jag upprepar att den *politiska* överprövningsrätten tillkommer riksdagen – inte lagrådet.

Anf. 17 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Det var tyvärr inget svar på de frågor jag ställde. Därför upprepar jag frågorna med hopp om ett svar:

Vari ligger den politiska bedömning som lagrådet har gjort?

På vilken av de fem punkter som lagrådet har att granska har man överträtt sina befogenheter?

Får inte lagrådet konstatera, som en sammanfattning av sin granskning, att man helt enkelt måste säga att ett förslag inte skall genomföras?

Statsministerns uttalande kan inte uppfattas på annat sätt än som en varning till lagrådet att i fortsättningen undvika att skriva någonting som regeringen ogillar. Statsministern vill tydligen sätta munkavle på lagrådet. Det kan ytterst få den effekten att lagrådet i fortsättningen inte anser sig kunna skriva vad man egentligen vill.

Vi är inte betjänta, herr talman, av ett lagråd som väjer för den politiska makten. Jag ser fram emot att få ett svar på de frågor som jag faktiskt ställde.

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om åtgärder för att
underlätta bostads-
byggandet*

Anf. 18 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Svaret på frågan är att lagrådet inte har överträtt sina befogenheter. Svaret är också att vi inte avser att lägga någon som helst munkavle på lagrådet – det har vi heller inte någon möjlighet till. Men vi anser att det är denna riksdag, valda ombud för Sveriges folk, som har att pröva en proposition av det slag som förslaget om engångsskatten utgör. Det är den inställningen jag har gett klart och entydigt uttryck åt.

Anf. 19 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Om det är så att lagrådet inte har överträtt sina befogenheter, då förstår jag inte varför statsministern i ett stort antal tidningar och andra massmedia går ut och riktar denna kritik mot lagrådet, såsom han faktiskt har gjort. Jag skall inte ta upp kammarens tid med att citera ur olika tidningar, men faktum är att statsministern har riktat mycket stark kritik mot den instans som enligt grundlagen har till uppgift att granska lagförslagets förenlighet med bl. a. grundlagen.

Jag har, herr talman, mycket svårt att förstå att det inträffade inte kan komma att leda till en situation där lagrådet i fortsättningen kanske inte vågar skriva vad man innerst inne skulle vilja, därför att man då riskerar att få kritik från den politiska makten.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1986/87:109 om åtgärder för att underlätta bostadsbyggandet

Anf. 20 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Nils Häggström har frågat mig om jag är beredd att medverka till att ortskoefficienten höjs så att det planerade bostadsbyggandet underlättas och kan fullföljas. Bakgrunden till frågan är enligt Nils Häggström att byggkostnaderna har ökat kraftigt under en följd av år, vilket har lett till att ett allt större gap har bildats mellan produktionskostnaderna och den statliga bostadsbelåningen.

Jag delar givetvis Nils Häggströms oro över de ökade byggpriser som framför allt under den senaste tiden har kunnat iakttas inom bostadsbyggandet. Enligt min bedömning är emellertid en ökning av subventionerna inte ett effektivt sätt att motverka kostnadsökningar. Det kan ifrågasättas om man även framgent skall ha den starka koppling som nu finns mellan kostnadsstegringar och subventionerad långivning. Detta har jag också gett uttryck för i mitt anförande till proposition 1986/87:48 om bostadspolitiken, som regeringen överlämnade till riksdagen i förrgår.

Ett steg i riktning mot att minska denna koppling togs redan i och med att riksdagen i våras beslutade om vissa ändringar i fråga om den produktionskostnadsanpassade belåningen (prop. 1985/86:95, BoU 13, rskr 171). Möjligheterna att ta ytterligare steg i riktning mot att begränsa den statliga subventioneringens följsamhet till kostnadsutvecklingen kommer att prövas

av en intern arbetsgrupp inom regeringskansliet. Jag avser att återkomma i denna fråga när arbetsgruppen har avslutat sitt arbete.

Svaret på Nils Häggströms fråga är därför att jag för närvarande inte är beredd att medverka till någon generell höjning av ortskoefficienterna. Däremot kommer, enligt vad jag har erfarit, bostadsstyrelsen att inom ramen för de bestämmelser som nu gäller göra vissa justeringar av dessa för enskilda områden.

Anf. 21 NILS HÄGGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min fråga. Jag tolkar det så, att det finns en viss förståelse för de synpunkter som jag för fram.

Utvecklingen av bostadsbyggandet i vårt land inger stor oro, inte bara i storstadsregionerna, som bostadsministern på olika sätt värnar om, utan i minst lika hög grad i kommunerna utanför storstäderna. Situationen i Umeå är t. ex. mycket besvärande. Det är tveksamt om vi där kan klara det planerade bostadsbyggandet. Umeå tillhör ju de få expansiva kommunerna i Norrland, som bostadsministern vet. Jag tror inte att jag överdriver om jag säger att det vore en katastrof för länet om vi inte kan ordna lägenheter för de unga människor som frågar efter bostäder. Effekten blir rimligen att utflyttningen till storstadsregionerna ytterligare påskyndas. Vi kan konstatera att situationen är ungefär likartad i inlandet.

En av orsakerna till den uppkomna situationen är ju att produktionskostnaderna inte överensstämmer med den statliga belåningen. Som jag har sagt leder detta till att byggandet inte kan genomföras eller till att bostadsföretagen tvingas försämra kvaliteten i byggandet. Det kan då uppkomma en andra klassens bostadsmarknad utanför storstäderna, vilket inte är acceptabelt.

Jag utgår från att bostadsministern genom bostadsstyrelsen utövar sitt inflytande, så att vi erhåller en justering av ortskoefficienterna.

Anf. 22 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Låt mig först vitsorda att jag liksom Nils Häggström självfallet har ett intresse av att alla som efterfrågar bostäder också skall få tillgång till dem. Men vi löser inte den frågan genom att låta byggpriserna rusa i väg och staten rusa förbi med ytterligare subventioner.

Om man behöver bostäder i Umeå, vilket jag verkligen tror, skulle jag råda kommunalfolket i Umeå att sätta i gång och bygga dem. Det finns ingenting som tyder på att det kommer att bli billigare om man väntar, och jag tror inte heller det finns anledning att vänta på ytterligare statliga subventioner för att hålla nere kostnaderna. Har man behov av bostäder i Umeå, är det nog klokt att bygga dem med detsamma.

Dessutom vill jag gärna understryka att det inte är så, som kunde framskynta i Nils Häggströms anförande, att storstäderna har några särskilda villkor. Villkoren är desamma i Umeå. Att ortskoefficienten skiftar beror på att löner och transportkostnader skiftar. Men förhållanden är ensartade över hela landet.

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om åtgärder för att
underlätta bostads-
byggandet*

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

Om den s. k. engångsskattens fördelning på de olika pensions-spararna

Anf. 23 NILS HÄGGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag är fullt medveten om hur den statliga belåningen är utformad. Men det är också helt klart, bostadsministern, att bostadsdepartementet har medverkat till en justering av ortskoefficienten för storstadsregionerna. Det har jag tolkat som ett uttryck för att man vill ha i gång bostadsbyggandet där.

Men situationen är likartad i vissa andra delar av landet. Jag har exemplifierat genom att visa på förhållandena i Umeå. Jag tycker således att det är rimligt att man ser över ortskoefficienten också för andra områden. Jag tolkar svaret på min fråga så, att bostadsministern är beredd att medverka till en sådan justering.

Anf. 24 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Låt mig bara för ordningens skull säga att den justering som skedde av ortskoefficienten för Stockholm inte var betingad av önskemålet att få i gång ett bostadsbyggande i Stockholmsregionen. Justeringen var ett resultat av den utredning som vi lät göra när det gäller kostnaderna för landet i dess helhet. Utredningen konstaterade då att ortskoefficienten för Stockholm, enligt de beräkningar som läggs till grund i detta avseende, var mer än 7 % för låg och att ortskoefficienten för Göteborg var 3,6 % för låg. Då valde vi att justera ortskoefficienten för både Stockholm och Göteborg med 5 %. Det är alltså inte ett uttryck för att regeringen godtyckligt har beslutat att göra andra subventioner i storstäderna än i landet i övrigt, utan det är fråga om ren automatik som sammanhänger med det system som infördes 1978 för beräkning av ortskoefficienten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1986/87:104 om den s. k. engångsskattens fördelning på de olika pensionsspararna

Anf. 25 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Enligt förslaget om tillfällig förmögenhetsskatt skall institutionerna inom livförsäkringssektorn beskattas, bl. a. livförsäkringsbolag. Förslaget innehåller inte några bestämmelser om hur skatten skall fördelas på försäkringstagarna. Samma princip gäller för alla andra skatter som tas ut av juridiska personer. Ett exempel på det är den s. k. ränteskatt på kapitalförsäkringar som redan nu betalas av livförsäkringsbolagen.

Den skälighetsprincip som gäller för livförsäkringsverksamhet och som följer av lag garanterar att inkomster och utgifter i verksamheten fördelas på ett rättvist sätt mellan försäkringstagarna. Det är en uppgift för försäkringsinspektionen att se till att skälighetsprincipen efterlevs. Jag kan mot den bakgrunden inte se någon risk för att skatten skulle träffa försäkringstagarna på ett godtyckligt sätt. Samma uppfattning redovisas för övrigt i lagrådets yttrande över förslaget.

Anf. 26 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret.

Regeringens förslag till s. k. engångsskatt innebär att försäkringsbolagen åläggs att sköta skatteuppbörden för det kapital som de förvaltar för sina försäkringstagares räkning. Försäkringsbolagen får därmed en helt ny uppgift som inte är reglerad i lagstiftningen, nämligen att fungera som skattefogdär.

I samband med den allmänpolitiska debatten ansåg finansministern att det var för högt med 3 % real avkastning på försäringssparandet, men tydligen kunde 2 % vara acceptabelt.

Nu varierar den reala avkastningen på försäringssparandet avsevärt – mellan 0,7 % och betydligt över 3 %, helt beroende på när premierna har betalats in. Det gäller perioden 1970–1986.

Om försäkringsbolagen fördelar skatten jämnt, tvärs över försäkringsbeståndet, drabbar ju skatten lika hårt den som har en mycket låg real avkastning som den som har en hög sådan.

Finansministern hänvisar nu till att försäkringsinspektionen har att tillse att skatten fördelas på ett rättvist sätt. Detta är ett dåligt svar – det är ungefär lika rimligt som att säga att de lokala skattemyndigheterna skall fördela den statliga inkomstskatten på skattebetalarna och att riksskatteverket sedan skall tillse att det hela sköts på ett riktigt sätt. Det är orimligt att ålägga enskilda försäkringsbolag att sköta skatteuppbörden gentemot nära 4 miljoner medborgare utan några som helst anvisningar om hur fördelningen dem emellan skall ske, i synnerhet som finansministern har anfört att denna skatt skulle medföra en mer likformig fördelning av de bördor som läggs på medborgarna. Nog måste väl finansministern innerst inne dela den uppfattningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:99 om distributionen av pornografiska filmer via kabel-TV

Anf. 27 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Inga Lantz har frågat mig om det är förenligt med utbildnings- och kulturpolitiska mål att kabel-TV medverkar till att sända pornografiska filmer.

Reglerna för innehållet i kabel-TV fastställdes av riksdagen år 1985. I proposition 1984/85:199 om radio- och kabelnät uttalade jag att reglerna för våld och pornografi bör vara strängare i kabel-TV än för enskilda filmer och videogram. Skälen till det är att kabelsändningarna riktar sig till enskilda hem och att innehållet inte är känt på förhand. Reglerna innebär emellertid inte att ingripande kan göras mot enstaka pornografiska inslag i kabel-TV.

För satellitsändningar gäller att fortsatt vidaresändning av en programkanal får förbjudas i högst ett år, bl. a. om det i kanalen vid upprepade tillfällen har förekommit program som har innehållit rörliga bilder med skildringar av sexuellt våld eller tvång eller om kanalen har varit ensidigt inriktad på

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om distributionen av
pornografiska filmer
via kabel-TV*

sändningar av pornografiska bilder. Ett förbud får meddelas endast om det med hänsyn till gärningarnas art och programkanalens karaktär och inriktning är godtagbart från yttrande- och informationsfrihetssynpunkt.

Reglerna för egensändningar skiljer sig från reglerna för satellitsändningar genom att sändningstillståndet kan återkallas redan vid upprepade sändningar av pornografiska bilder.

Frågor om ingripande mot kabel-TV-sändningar prövas av Stockholms tingsrätt i fråga om satellitsändningar och av den tingsrätt som är behörig att ta upp tryckfrihetsmål från orten när det gäller egensändningar. I båda fallen medverkar jury. Det är justitiekanslern som för talan.

Anf. 28 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret.

Esselte Video AB skall alltså visa porrfilm via det svenska televerket genom kabel-TV, och man har redan börjat. Det ligger mycket i detta; dels dubbelmoralen att Esselte som det största läromedelsföretaget går ut med porrfilmer jämtes med saluförandet av läroböcker och datorer till skolelever och vuxenstuderande, dels televerkets medverkan vid distributionen av dessa filmer. Än så länge rör det sig bara om 5 000–10 000 hushåll i Växjö och Malmö, men tanken är att hundratusentals familjer skall kunna nås av dessa porrfilmer. Underhandlingar om denna ökning pågår.

När ett av Italiens över 100 privata TV-bolag började sända porrfilmer vid midnatt blev det rusning efter de speciella antenner som behövdes för att man skulle kunna se dessa filmer, och på en månad såldes över 700 000 antenner i Rom.

Jag är naturligtvis oroad över denna utveckling, och det är därför som jag har ställt frågan till kulturministern, om detta är förenligt med utbildnings- och kulturpolitiska mål. Jag hade varit tacksam om kulturministern hade kunnat svara ett klart ja eller helst ett klart nej, dvs. att det inte var förenligt med de kultur- och utbildningspolitiska mål som fastlagts. I detta svar har frågan angripits på ett otydligt sätt.

Anf. 29 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill börja med att göra ett påpekande om något som jag förmodar var en felsägning av Inga Lantz. Hon sade att Esselte och televerket planerar för en ökning, och man fick en känsla av att det gällde en ökning av porrfilmsbeståndet. Jag trodde att den ökning man planerar för gällde dels kabelnätens omfattning, dels filmbeståndet totalt. Efter vad jag har förstått försöker både Esselte och televerket undvika sådana filmer som kan väcka anstöt.

Det som jag i mitt svar har talat om för Inga Lantz – och som jag gärna vill upprepa – är att vi med den lag som finns, och som vpk:s representant i konstitutionsutskottet vid riksdagsbehandlingen inte hade några avgörande invändningar mot, har reglerat hur den typ av övertramp skall hanteras som Inga Lantz har pekat på.

Anf. 30 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Meningen är förstås att hundratusentals familjer skall kunna nås av det utbud som Esselte Video skall kunna sända via kabel-TV. Sedan kan man ha den fromma förhoppningen att de filmer som kommer att visas inte skall väcka anstöt, som statsrådet sade.

Jag tycker att statsmakternas inställning i dessa frågor utmärks av stor flathet och undfallenhet inför det som är dåligt. Politikerna har ett ansvar för att se till att dåliga filmer inte skall kunna visas, framför allt i de svenska hemmen.

Det talas i detta svar om stränghet. Jag tycker att vi borde skaffa ännu bättre instrument än vi har för att kunna säga nej till sådant som vi vet är dåligt. Jag tror att de allra flesta människor vet var man drar den gränsen.

Anf. 31 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ett litet tillägg till vad som tidigare har sagts: Den programkatalog som Esselte har släppt ut innehåller ett stort antal filmer. Flertalet av dem är sådana som har visats på biograf i Sverige och som är censurerade av statens biografbyrå. Jag förmodar att det också gäller de filmer som kan karakteriseras som porrfilmer.

Mitt svar har lämnats med hänvisning till att vi faktiskt för kabelvisningarna har instiftat ett särskilt instrument för att komma till rätta med övertramp. Jag tycker att man kan vara tillfreds därmed tills vidare.

Anf. 32 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! De aktuella porrfilmerna visas redan i Växjö och Malmö, och de kommer att visas på många fler ställen. Det är mycket bra om Esselte har ett annat utbud, men jag tycker att det är märkligt att inte kulturministern tar avstånd från att man faktiskt visar porrfilmer. Det är fråga om en dubbelmoral, som man gott skulle kunna kosta på sig att vara förbittrad över. Men jag vill också reagera mot att televerket skall distribuera porrfilmer till de svenska hushållen.

Jag hade faktiskt hoppats på ett klagörande från statsrådet Göransson. Jag hade hoppats på ett klart nej på min fråga till kulturministern: Jag är mycket besviken över det svar jag har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:114 om bevarande av kulturminnesmärken vid skogsavverkning m. m.

Anf. 33 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Bertil Jonasson har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att förhindra fortsatt förstörelse av viktiga fornlämningar och kulturminnesmärken vid skogsavverkning eller annat exploateringsarbete. Jag har inför besvarandet av frågan samrått med jordbruksministern.

Jag vill till att börja med kort erinra om de författningar som reglerar förhållandet mellan skogsbruket och kulturminnesvården. Det är sålunda

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om bevarande av
kulturminnesmärken
vid skogsavverkning
m. m.*

enligt fornminneslagen (1942:350) förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd rubba, förändra eller ta bort fast fornlämning. Förbudet avser självfallet skogsbruket lika väl som annan verksamhet.

Enligt 1 § skogsvårdslagen (1979:429) skall vid skötseln av skogsmark hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen. Häri inbegrips också kulturhistoriska värden. Skogsstyrelsen har sålunda i sina föreskrifter och allmänna råd till lagen anvisat hur skador på objekt av kulturhistoriskt intresse i skogsmark skall undvikas.

Jag är emellertid medveten om att de praktiska förutsättningar under vilket skogsbruket bedrivs är minst lika viktiga som det formella regelverket, när det gäller hänsynstagande till kulturvärden. Det ankommer i första hand på de sektorsansvariga myndigheterna att utveckla samverkansformerna mellan skogsnäringen och kulturminnesvården.

Ett sådant utvecklingsarbete bedrivs också gemensamt av skogsstyrelsen och riksantikvarieämbetet. Det omfattar enligt vad jag inhämtat bl. a. ett långt framskridet arbete med att ta fram en särskild informationsskrift – Kulturminnesvården i skogsbruket – avsedd bl. a. för dem som är yrkesverksamma i skogsbruket. I utvecklingsarbetet ingår också planeringen av ett brett upplagt utbildnings- och studiepaket avsett att ge de aktuella frågorna ett snabbt genomslag i skogsvårdsorganisationen och skogsnäringen.

Den fråga Bertil Jonasson tagit upp är sålunda väl uppmärksammas av de ansvariga myndigheterna både på central och regional nivå. Jag har inte funnit att ytterligare åtgärder från regeringens sida för närvarande är påkallade. Jag utgår därvid från att i första hand skogsstyrelsen och riksantikvarieämbetet tar de initiativ som den fungerande samverkan mellan skogsnäringen och kulturminnesvården förutsätter.

Anf. 34 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret, som var fullständigt och bra. Vi skall ha klart för oss att det här gäller vad människor i gångna tider har skapat i form av vackra stengärdesgårdar och stenrösen, husgrunder och vackra vägar i skogen. Det minner oss nutidsmänniskor om odlarmöda och omsorg om sig och familjen och om en hård kamp för tillvaron. Ett hårt arbete med enkla verktyg ligger bakom, och dessa fornlämningar talar sitt tydliga språk om hur tiderna förändras.

Det gäller verkliga kulturminnen. Tyvärr spolieras sådana minnen ibland i samband med det moderna skogsbruket och med annan exploateringsverksamhet. Det måste förhindras, och det är detta jag är ute efter. Jag vill tydligt och klart säga att det inte är min avsikt att kritisera utan bara framhålla att detta är sådant man inte tänkt på tillräckligt mycket.

Statsrådet hänvisar till gällande bestämmelser och till ytterligare möjligheter för att komma till rätta med dessa frågor. Han visar på möjligheten att genom en informationsskrift beakta frågorna och säger att ett utbildnings- och studiepaket planeras. Det är nödvändigt att observera och följa upp frågan om bevarande av kulturminnesmärken. Man har på denna punkt inte varit på det klara med vad som håller på att hända.

Jag förutsätter att kulturministern följer upp dessa frågor och vill också säga att jag är nöjd med svaret.

10 § Svar på fråga 1986/87:102 om visst järnvägsbygges betydelse för arbetslösheten

Om visst järnvägsbygges betydelse för arbetslösheten

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Görel Thurdin har frågat mig på vilket sätt ett järnvägsbygge ökar arbetslösheten.

Bakgrunden till Görel Thurdins fråga är en kommentar av mig till ett centerpartiförslag om en utbyggd ostkustbana längs Norrlandskusten. Enligt de uppgifter jag fått då jag kommenterade förslaget skulle utbyggnaden finansieras med pengar från arbetsmarknadspolitiken.

Min kommentar var att en sådan finansiering skulle minska våra möjligheter att bekämpa arbetslösheten. Det står jag fast vid.

Det är, som Görel Thurdin säkert vet, inte så att det finns ett överskott av pengar för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

För budgetåret 1986/87 har anvisats drygt 15 miljarder kronor till arbetsmarknadspolitiken. Av dessa går 6,5 miljarder till åtgärder för arbetshandikappade, som anställs i skyddat arbete eller med lönebidrag. 4 miljarder går till sysselsättningsskapande åtgärder av typen beredskapsarbeten, rekryteringsstöd, ungdomslag m.m. Nästan 2,6 miljarder går till arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering. Sammantaget går således nära 90 % av de arbetsmarknadspolitiska medlen till utbildning och sysselsättning. Resterande ca 2 miljarder går till förvaltningskostnader, lokalhyror, arbetsmarknadsservice m.m.

Järnvägsbyggen kan självfallet ha stor betydelse för utvecklingsmöjligheterna i olika delar av landet. Men att bygga järnvägar är dyrt, det kostar mellan 5 000 och 50 000 kr. per spårmeter. Den utbyggnad av ostkustbanan som centerpartiet föreslagit är en miljardaffär som, om den skulle finansieras med medel från arbetsmarknadspolitiken, väsentligt skulle minska utrymmet för andra åtgärder av den typ jag nyss nämnt. Det är mot den bakgrunden man skall se min kommentar till förslaget.

Anf. 36 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret från statsrådet Anna-Greta Leijon.

Sedan urminnes tider har byggande av vägar och järnvägar haft en stor regionalpolitisk betydelse, och det har det fortfarande. Forskare hävdar att en bra transportstandard är grunden för näringslivets utveckling och då även arbetsmarknadens utveckling. Bra vägar och järnvägar gör det möjligt för företag och även människor att etablera sig någon annanstans än i städerna. Det innebär en sysselsättning spridd över landet. En järnvägsinvestering, som det i det här fallet var fråga om, ger också jobb i de industrier som berörs, t. ex. verkstadsindustrier och stålindustrier, och det finns ju sådana i norra Sverige.

Med utgångspunkt i de här aspekterna ansåg en grupp där jag själv ingick att en god regionalpolitisk satsning skulle vara ett ordentligt järnvägsbygge i Norrland. När statsrådet fick tillfälle att kommentera det förslaget nämnde

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om visst järnvägs-
bygges betydelse för
arbetslösheten*

hon att det skulle medföra ökad arbetslöshet och kosta för många AMS-jobb. Det är klart att jag då blev förvånad, men jag har nu delvis fått en förklaring till uttalandet.

Även jag förstår att det inte går att finansiera ett sådant järnvägsbygge enbart med medel från arbetsmarknadsdepartementet – därtill är satsningen för stor. Men om en region behöver ett utvecklat transportsystem, handlar det ändå om efterfrågan på jobb, och det måste ju vara bättre med ett aktivt arbetsmarknadsstöd än ett passivt. Den här typen av satsning är på lång sikt samhällsekonomisk – den ger en egen kraft att utveckla nya jobb för regionen.

Har jag uppfattat statsrådet rätt om jag säger att hon anser att arbetsmarknadspolitiska medel inte bör satsas på den här typen av projekt, eller kan man tänka sig att delar av arbetsmarknadsdepartementets medel går till ett sådant här projekt för att skapa jobb? Man slipper då andra satsningar vid sidan om.

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! I princip är det så att de delar av de arbetsmarknadspolitiska pengarna som går till beredskapsarbeten mycket väl kan satsas på åtgärder som byggande av vägar och järnvägar. Det har vi också gjort. I ganska stor utsträckning har just beredskapsmedlen gått till transportväsendet. Men som framgick av Görel Thuridins eget inlägg är det förslag som framlagts från centerpartihåll av en omfattning som vi tidigare inte har haft.

Jag kan inte uttala mig om det aktuella fallet, men i princip är det möjligt att använda delar av de arbetsmarknadspolitiska medlen för detta, men inte alla. Vi skall komma ihåg att de kanske mest framåtsyftande åtgärderna inom arbetsmarknadspolitiken har vi framför allt på utbildningssidan. Jag tror att det vore mycket synd om man skulle naggade de pengarna i kanten. Dessutom går ungefär en tredjedel av de insatser vi gör inom arbetsmarknadspolitiken till åtgärder för de arbetshandikappade, och jag tror att det är mycket svårt att finna arbetsuppgifter för dem inom ramen för den typ av jobb som Görel Thurdin här diskuterar.

Anf. 38 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tycker ändå att statsrådets svar är positivt när det gäller en satsning på den här typen av projekt. När det här förslaget – jag tänker på kommunikationer över huvud taget i inlandet och i utflyttningslän – kan aktualiseras och frågan kommer upp ser jag fram emot ett stöd från statsrådet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig om det kan förväntas något initiativ från regeringen för att förändra medbestämmandelagen – lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet – så att möjligheten att avskeda vid konflikter försvinner.

Paul Lestanders fråga är ställd mot bakgrund av inträffade händelser vid Aitikgruvan i samband med en olovlig arbetskonflikt. Jag kan givetvis inte här gå in på något enskilt fall.

Frågan om skiljande från anställningen i samband med arbetskonflikt har emellertid behandlats tidigare vid olika tillfällen. Det har då framkommit att rättsläget kan sammanfattas på följande sätt. Uppsägning eller avskedande får normalt inte tillgripas mot dem som deltar i en lovlig arbetskonflikt. Samma princip gäller också vid deltagande i olovliga konflikter. I denna typ av fall gäller emellertid även att ingångna avtal skall hållas och fredsplikten respekteras. Det har därför ansetts nödvändigt att det i kvalificerade undantagsfall skall finnas möjlighet att tillgripa avskedande. Frågan när det är tillåtet att göra detta får bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall.

Senast i november 1985 avvisade riksdagen en vpk-motion med förslag bl. a. om att deltagande i olovlig stridsåtgärd aldrig skulle kunna utgöra saklig grund för avsked. I denna fråga, liksom när det gäller skadestånd för olovliga stridsåtgärder, har vpk i upprepade motioner fört fram förslag som avvisats av riksdagen. Genomfördes dessa förslag skulle det innebära att man överger den arbetsrättsliga grundsatsen att arbetsfred skall råda under avtalstid. Jag vill också framhålla att medbestämmandelagen ändrades så sent som år 1985 i syfte att öka möjligheterna att lösa olovliga konflikter på annat sätt än genom skadestånd och avskedanden.

Jag har inte för avsikt att verka för en sådan utveckling som Paul Lestander föreslagit.

Anf. 40 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Det nya i den här frågan är att det mig veterligt faktiskt är första gången i den moderna historien som en fackordförande i Sverige avskedats i samband med en arbetskonflikt.

Lars Karlsson har i en medlemsomröstning efter strejken getts fullständigt förtroende av sina arbetskamrater så när som på en deltagande vid mötet. Strejken var kollektiv och kollektivt beslutad. Samtliga deltog alltså i strejken. Men en enda person lyftes fram som syndabock, frantogs sitt ordförandeskap, frantogs sitt medlemskap i Gruvindustriarbetareförbundet och avskedades från sin anställning.

Det finns alltså skäl till eftertanke. Vart är vi på väg med stöd av den medbestämmandelag som en gång karakteriserades som den största reformen näst efter allmänna rösträtten? Det finns således anledning att ompröva MBL som en strejkbegränsande och kampbegränsande lagstiftning.

Om förbud mot avskedande vid arbetskonflikter

Jag noterar att arbetsmarknadsministern mycket klart uttalar att något initiativ inte är att förvänta från departementet. Initiativ kommer ändå att tas. Det är upprörande att man försöker straffa ut kampvilliga solidariska människor som ställer upp för sina kamrater på det sätt som har skett i det här fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1986/87:93 om pensionsreglerna för gruvarbetare

Anf. 41 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om jag delar LKAB:s företagsläkares uppfattning att alla gruvarbetare som arbetat 15 år under jord skall få pension vid 55 års ålder och om jag i så fall är beredd att ändra pensionsreglerna för gruvarbetare.

Jag är inte beredd att föreslå någon ändring i pensionsreglerna för gruvarbetare.

Reglerna inom den allmänna pensioneringen är generella och gäller alla oavsett bostadsort, yrkestillhörighet etc. Detta är en viktig princip som bör bibehållas.

För den som av olika anledningar behöver pension från en tidigare tidpunkt än den ordinarie pensionsåldern finns möjlighet att ansöka om förtidspension eller sjukbidrag. Sådan pension kan man få om man fått sin arbetsförmåga nedsatt av medicinska skäl.

För den som har fyllt 60 år finns möjlighet att få förtidspension av arbetsmarknadsskäl. Från 60 års ålder har man också möjlighet att trappa ned sin arbetsinsats och få delpension som kompensation för den inkomstförlust man gör. Det är slutligen möjligt att begära förtida uttag av sin ålderspension fr. o. m. den månad man fyller 60 år. Ett förtida uttag medför dock att pensionsbeloppet reduceras.

Jag vill emellertid tillägga att den statliga pensionsberedningen (S 1984:03) bl. a. har till uppgift att se över de nuvarande möjligheterna till rörlig pensionsålder.

Anf. 42 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka socialministern för svaret.

Gruvarbetarna har under decennier fört kampen för pension vid 55 års ålder. Det är först nu de har fått oväntat stöd från en företagsläkare.

Motiveringen är att gruvarbetarna lider under en psykisk press som sliter hårt. Ny teknik och nya maskiner samt gruvmiljön gör att gruvarbetarna är berättigade till en lägre pensionsålder.

Något som inte tagits med är risken för lungcancer. Det finns mätningar som visar att gruvarbetarna utsätts för radon. Den enda möjligheten att minska radonhalten i luften är ökad ventilation, men det går ändå inte att helt komma ifrån radonet och risken för lungcancer. Det är ytterligare ett motiv för att sänka pensionsåldern till 55 år för dem som har arbetat 15 år under jord.

Jag beklagar djupt att regeringen inte är beredd att tillmötesgå gruvarbetarna. Jämfört med hur det är ute i Europa – sådana jämförelser brukar vi göra när det gäller andra saker – hör de svenska gruvarbetarnas pensionsålder faktiskt till de högsta. I många andra länder har man tagit hänsyn till de miljöhöjda som gruvarbetare under jord utsätts för. Det är synd att Sverige inte kan följa efter och göra det bättre för gruvarbetarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:98 om oral galvanism

Anf. 43 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig när jag ämnar vidta åtgärder med anledning av rapporten Kontroll och tillsyn av dentala material och vilka dessa åtgärder blir.

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen redovisat ett antal åtgärder som rör tandersättningsmaterial i rapporten (Ds S 1986:2) Kontroll och tillsyn av dentala material. Socialstyrelsen har bl. a. föreslagit dels att ett produktregister, dels ett register för utvärdering av biverkningar av dentala material upprättas. Vidare föreslås i rapporten att regeringen uppdrar åt socialstyrelsen att utarbeta regler för annonsering och marknadsföring av dentalmaterial.

Socialstyrelsen har i annat sammanhang anmält att en utbildning av s. k. hänvisningstandläkare i landstingen genomförts beträffande dentala material samt riskerna för olika former av biverkningar och tekniska komplikationer. Vidare har socialstyrelsen utarbetat ett underlag för vårdprogram för patienter med besvär som kan sättas i samband med tandersättningsmaterial.

Rapporten om Kontroll och tillsyn av dentala material har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande i regeringskansliet. Jag har för avsikt att inom kort ta ställning till rapporten.

Anf. 44 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Tack för svaret, socialministern! Jag hoppas nu att socialministern verkligen snabbt griper sig an den här frågan och kommer med förslag såväl till riksdagen som till socialstyrelsen. Det är viktigt att regeringen visar handlingskraft och aktivitet i denna fråga, eftersom många människor är oroliga, inte minst på grund av de alarmerande uppgifter vi läser om då och då i pressen.

Senast den 24 oktober läste jag i tidningen Expressen: "Gravida varnas. Amalgamfyllningar kan skada foster." Huruvida detta stämmer med fakta undandrar sig mitt kunnande och mitt bedömande, men ett är ändå klart: forskarna har manat till viss försiktighet med stora amalgamfyllningar hos gravida, och man har konstaterat ett samband mellan kvicksilverhalt i hjärnan och amalgamfyllning. Däremot är sambandet mellan amalgam och olika kroppsliga besvär ännu inte helt klart, och på det området måste givetvis forskningen fortsätta.

Socialstyrelsen har under de senare åren visat stor aktivitet rörande

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

*Om forskningen kring
viss amyloidosjuk-
dom*

kvicksilverexpositionen inom tandvården. I utredningen har man kommit med de förslag som socialministern här har omtalat, men man talar också om att det bör ske ett intensifierat samarbete mellan olika forskningsområden. Inte minst bör samarbetet mellan medicin och odontologi ökas.

Jag vill ställa en kompletteringsfråga: Tycker socialministern att det är nödvändigt med detta ökade samarbete inom forskningen, och vilka åtgärder ämnar socialministern vidta?

Anf. 45 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag tycker att det är nödvändigt med ökat samarbete på många områden i denna fråga. Precis som Gullan Lindblad säger har det varit en intensiv verksamhet från socialstyrelsens sida. Vi har kontinuerligt överläggningar mellan departementet och socialstyrelsens ledning och skall ha det också när det gäller denna rapport. Ökat samarbete är alltså någonting som måste vara en angelägenhet för oss.

Anf. 46 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tar fasta på detta och tycker det är bra om socialministern vidtar åtgärder för att öka samarbetet. Jag hoppas att socialministern då också tar vara på den möjlighet som redovisats i rapporten, nämligen att ta ut vissa avgifter när man anmäler produkter. På det sättet fås ökade forskningsresurser som kommer denna forskning till godo.

Det har hänt positiva saker, inte minst när det gäller behandlingen av de patienter som drabbats. De tas numera om hand på ett adekvat och mera seriöst sätt än tidigare. Det är sådant som socialutskottet tidigare uttalat sig för.

Jag skulle vilja fråga om socialministern i den allmänna översynen också vill undersöka dessa patienters situation och deras möjligheter till ersättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1986/87:115 om forskningen kring viss amyloidosjukdom

Anf. 47 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! John Andersson har frågat socialministern om hon är beredd att ta initiativ till att resurser tilldelas för forskning om viss amyloidosjukdom. Enligt frågeställaren bedrivs sådan forskning helt på insamlade medel.

Statliga medel till medicinsk forskning anvisas till största delen under utbildningsdepartementets huvudtitel, varför frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Medel för medicinsk forskning anvisas under två anslag, – till de medicinska fakulteterna och till det medicinska forskningsrådet. Den närmare fördelningen av medlen görs därefter lokalt vid högskoleenheterna och av forskningsrådet utifrån framför allt vetenskapliga kriterier.

Från medicinska forskningsrådet har jag inhämtat att rådet stöder ett projekt rörande amyloidosjukdom, som bedrivs vid Akademiska sjukhuset i

Uppsala. Mycket av den medicinska forskningen i övrigt som stöds av forskningsrådet bör enligt rådets mening också kunna ha relevans i detta sammanhang.

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

Om vattenregleringsåtgärder i Hjälmarén

Anf. 48 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka utbildningsministern för svaret på min fråga.

Det kanske ter sig litet märkligt att uppta ministerns tid med en fråga om en särskild sjukdom och om forskningen kring den, speciellt som det är ett jämförelsevis litet antal människor som drabbas. Men jag har ändå tyckt mig finna skäl att ställa denna fråga, eftersom det tydligen finns så stora frågetecken kring sjukdomen.

Man har haft funderingar om huruvida orsaken till sjukdomen kan vara miljön. Man har då tänkt på bl. a. utsläppen från Rönnskärsverken, eftersom det är en koncentration av denna sjukdom i Skellefteområdet. Frågan om den är ärftlig har också varit aktuell. Nu säger utbildningsministern att medicinska rådet stöder ett projekt rörande den här sjukdomen. Jag vet inte vad ordet "stöder" innebär – om projektet bekostas helt eller inte. Vad jag vet är att man i Skellefteområdet är ute och samlar in pengar för att få resurser till forskning om sjukdomen. Jag noterar självfallet att forskningsrådet har ställt medel till förfogande. Det är ju ett bra svar, som jag självfallet är nöjd med. Detta var mer än vad jag kände till, men det var en positiv sak. Jag hoppas att det även fortsättningsvis kommer att ställas medel till förfogande, så att mysteriet med sjukdomen löses.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1986/87:8 om vattenregleringsåtgärder i Hjälmarén

Anf. 49 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat jordbruksministern om han är beredd att medverka till att anslag ställs till förfogande för vissa vattenregleringsåtgärder i Hjälmarén.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill först peka på att staten under de närmaste åren står inför stora miljöåtgärder. Vi måste därför göra en mycket omsorgsfull prioritering av de olika projekten, bl. a. med avseende på i vilken omfattning de kan anses vara grundade på ett statligt ansvar.

Vattensystemen har underställt regeringen ett förslag till ändrad vattenhushållning i Hjälmarén. Förslaget till ändringar är avsett att gagna både naturvårds- och fritidsintressena. Förslaget har remissbehandlats, och det har bemötts positivt av flertalet remissinstanser. Frågan om hur de åtgärder som hör ihop med den ändrade regleringen skall finansieras har ännu inte avgjorts. Enligt min uppfattning är det naturligt att kommunerna medverkar till en lösning. Det är flera kommuner som är berörda av vattenförhållandena i Hjälmarén, och det borde ligga i deras eget intresse att bidra till att förhållandena i Hjälmarén förbättras, inte minst för att tillgodose de egna

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

Om vattenregleringsåtgärder i Hjälmaren

kommuninvånarnas intresse av att kunna utnyttja Hjälmaren för bad, båtsport, fiske och annan rekreation. Jag har erfarit att diskussioner pågår mellan bl. a. berörda kommuner, och jag är optimistisk i fråga om deras vilja och förmåga att medverka till en bra lösning.

Anf. 50 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! År 1979 kom en departementsutredning om en ändring av vattenhållningen i Hjälmaren. Utredningen resulterade i en proposition med åtgärdspaket. Bl. a. skulle avrinningen förbättras, och nya dammluckor skulle tillkomma. Det fanns förslag om en kostnadsfördelning mellan kommunerna, staten och andra intressenter.

När vissa administrativa problem klarats av, skulle de berörda länsmyndigheterna återkomma till staten med krav på den del av kostnaden som staten skulle stå för.

Jag har frågat tidigare, och den dåvarande jordbruksministern Svante Lundkvist lovade i en frågedebatt att staten skulle fullfölja sina åtaganden, även efter det att en ny regering hade tillträtt.

När jag nu hör statsrådet Birgitta Dahls svar blir jag litet mer betänksam. Det positiva förefaller mig vara att frågan inte är avgjord. I övrigt hänvisar hon till att kommunerna kanske skall ta ett större ansvar. Nu är det så, Birgitta Dahl, att kommunerna kring Hjälmaren har stora problem och stora kostnader redan nu. Från folkpartiets sida har vi tagit upp behovet av ett åtgärdspaket beträffande Hjälmaren, men detta förslag har avvisats av riksdagen.

Problemen i Hjälmaren är dock stora: Det förekommer en omfattande fiskdöd och stor algbildning. Vattenståndet är ojämnt. Det diskuteras mycket huruvida aluminiumutfällningar kanske till en del orsakar fiskdöden. Kommunernas kostnader är mot denna bakgrund stora.

Nu frågar jag statsrådet: Är det inte rimligt att regeringen fullföljer ett givet löfte, grundat på beslut i riksdagen, även om det därefter har kommit en ny regering?

Anf. 51 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det är av en rad skäl mycket angeläget att vi kan få en slutlig lösning på frågan om reglering av Hjälmaren, bl. a. sådana som anknyter till miljövården och till det rörliga friluftslivet och kommunernas intressen därvidlag. Jag tycker att det är naturligt att man inför de slutliga ställningstagandena prövar vilka möjligheter man har till gemensamma lösningar, som olika parter kan hjälpas åt med. Jag finner det så mycket mer naturligt som jag från mitt hemlän, inkl. min hemkommun, har erfarenhet av sådana lösningar som landsting och kommuner har bidragit till och där frågorna drevs mycket entusiastisk av de nuvarande ordförandena i Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Anf. 52 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag är överens med miljöministern om att det är viktigt att alla parter tar sitt ansvar och att man prövar om man tillsammans kan komma fram till lösningar. Men min frågeställning gällde om staten kommer att ta sin del av ansvaret.

Redan den ursprungliga kostnadskalkylen byggde på att det skulle finnas flera intressenter. Dessutom har kommunerna fått ytterligare kostnader genom lösningar som är mer miljöinriktade än vad som förutsattes i den ursprungliga utredningen, som i stort sett inskränkte sig till åtgärder beträffande jordbruket.

Min fråga är alltså: Är staten i ett sådant här samarbete beredd att ta sin del av ansvaret?

Anf. 53 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Självfallet är staten beredd att ta sin del av ansvaret. Vad våra diskussioner, som jag hoppas skall leda till goda resultat, nu gäller är att vi vill ha reda på hur en lämplig avvägning ser ut. Diskussionerna om detta kommer jag inte att föra här. Jag tror inte att det skulle verka pådrivande på resultatet.

Anf. 54 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Det senaste beskedet tycker jag är tillfredsställande. Det tyder på att staten är beredd att vara med i diskussionerna och att ta sin del av ansvaret. Jag hoppas att dessa förhandlingar kommer att ge ett gott resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:68 om planerad ombyggnad av högspänningsledningar genom Ljusdal och Alfta

Anf. 55 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat mig om regeringen kommer att beakta vissa amerikanska undersökningar om samband mellan högspänningsledningar och cancer vid beslut om ombyggnad av ledningar i Hälsingland.

Undersökningar av biologiska effekter av de elektriska och magnetiska fälten kring högspänningsledningar pågår både i Sverige och utomlands. De redovisade resultaten är ofta motsägande. För att regeringen närmare skall kunna följa utvecklingen på området har statens energiverk fått i uppdrag att ärligen särskilt redovisa den forskning som bedrivs i Sverige och utomlands.

De två amerikanska undersökningar som frågeställaren nämner bedrivs på uppdrag av amerikanska myndigheter. Vissa preliminära uppgifter om undersökningar har lämnats vid ett möte som det amerikanska bioelektromagnetiska sällskapet höll i juni. Undersökningarna och deras resultat kommer dock att redovisas i sin helhet först vid ett möte, Contractors' Review Meeting, i november. Vid detta möte kommer även svensk expertis

att delta. Snarast efter det mötet kommer jag att få en särskild redovisning av de resultat som framkommit.

Jag vill starkt understryka två synpunkter beträffande dessa undersökningar: dels att det är först när undersökningarnas resultat har presenterats och granskats som deras betydelse kan bedömas, dels att dessa undersökningar kommer att redovisas helt öppet. Någon "hemligstämpling" från Vattenfalls sida har givetvis inte skett och är heller inte möjlig.

Vattenfalls ansökan om tillstånd att bygga om vissa högspänningsledningar i Gävleborgs län bereds för närvarande inom regeringskansliet. Regeringens beslut i det ärendet kommer med hänsyn till beredningsarbetet tidigast i december. Resultaten från de aktuella amerikanska undersökningarna kommer alltså att vara tillgängliga när beslutet fattas.

Anf. 56 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det står i svaret att statsrådet kommer att få en särskild redovisning av de amerikanska rapporterna. Jag uppfattar det så att statsrådet också kommer att beakta de synpunkter som där redovisas. Jag kan inte heller i nuvarande läge bedöma de här rapporternas betydelse. Av allt att döma visar de att större risk föreligger för dem som bor nära kraftledningar att få cancer än för andra.

Jag tycker att det är allvarligt att Vattenfall faktiskt mer eller mindre hemlighållit rapporterna. Ljusdals kommun begärde att få se rapporterna, men det vägrades. Vattenfall har uppenbarligen inte mycket till övers för människors och kommuners behov av information.

När Birgitta Dahl och jag diskuterade frågan om kraftledningarna här i riksdagen i maj i fjol sade Birgitta Dahl att "markägarnas synpunkter skall kunna beaktas så långt det är möjligt". Vidare sade hon: "I planeringen bör man sträva efter att alltid dra större kraftledningar på sådant sätt att den omedelbara närheten till bebyggelse om möjligt undviks." Anser Birgitta Dahl att Vattenfall beaktar markägarnas synpunkter, när man vill dra den nya 400 kV-ledningen genom Hälsingland, 40 resp. 65 meter från boningshus, som är fallet i Färila? Vattenfall vägrar att ändra sträckningen. Anser Birgitta Dahl att Vattenfall beaktar markägarnas synpunkter, om man drar den nya 400 kV-ledningen genom Alfta i Ovanåkers kommun enligt tidigare planer? Både gruppen "Vi som bor nära" och Ovanåkers kommun samt länsstyrelsen har föreslagit en alternativ sträckning utanför samhället. Kommer regeringen, vid sitt beslutsfattande att lyssna på aktionsgruppen, på kommunerna och på länsstyrelsen?

Anf. 57 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Självfallet kommer vi vid bedömningen att beakta alla tillgängliga fakta och de synpunkter som alla berörda har att anföra. Det följer av föreskrifterna i lagen och av de ambitioner som jag har vid utövandet av mitt ämbete.

Vi har hittills bara fått preliminära rapporter. Men uppgifterna har varit publicerade i fackpressen och på intet sätt varit hemliga. Jag vill inte göra några bedömningar förrän jag har fått ta del av de värderingar som kommer att göras vid ett sammanträde i USA den 17-20 november. Resultaten

kommer att mycket noggrant presenteras för mig den 26 november. Lika självfallet som jag alltså kommer att beakta dessa synpunkter kan jag nu inte göra några uttalanden som binder mig inför de ställningstaganden som jag skall göra. Det hoppas jag att Gunnel Jonäng respekterar.

Anf. 58 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag förstår Birgitta Dahls synpunkter. Jag har ingenting att invända mot dem.

Den här frågan måste man, det vill jag understryka, se ur de berörda människornas synpunkt. Människornas oro måste tas på allvar. Barn och boende i närheten av högspänningsledningar drabbas i större utsträckning av cancer än andra. Det har konstaterats att det finns ett statistiskt säkerställt samband, men man kan inte bevisa att högspänningsledningarna orsakar cancer.

Jag tycker att regeringen har en skyldighet att lyssna på människorna i dessa bygder. Jag hoppas att regeringen också kommer att göra det. Det är naturligtvis viktigt att forskningen fortsätter och att vi kan få en ändring i 1902 års ellag om avstånd mellan ledningar och bebyggelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1986/87:107 om Uddevalla Invests verksamhet i Rixö

Anf. 59 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Leif Olsson har frågat industriministern vilka åtgärder han avser att vidta för att Uddevalla Invests verksamhet i Rixö skall bedrivas så att befolkningen i intilliggande bebyggelse inte behöver leva i ständig oro för liv och egendom.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Verksamheten vid Rixö stenbrott är en miljöfarlig verksamhet enligt miljöskyddslagen. Verksamheten bedrivs av Lyse Nya Stål Service AB. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i olika beslut enligt 40 § miljöskyddslagen förelagt bolaget att vidta åtgärder för att begränsa olägenheterna från stenbrottet. Det senaste beslutet meddelades den 4 mars 1986. Beslutet har på flera punkter överklagats till regeringen av närboende, företrädare av Rixö samhällsförening. Ärendet bereds för närvarande i jordbruksdepartementet. Regeringen kommer inom kort att ta ställning till besvaren. Jag kan därför inte nu göra något uttalande om verksamheten.

Jag vill tillägga att det i går kom till min kännedom att länsstyrelsen – efter det senaste stenkastet den 27 oktober i år – överenskommit med bolaget och yrkesinspektionen att sprängstopp tills vidare skall gälla för all sprängning av fast berg.

Anf. 60 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det positiva är det sista i svaret, det besked om ett sprängstopp som miljöministern redovisar.

Det är givetvis ytterst viktigt att alla företag i sin verksamhet tar all möjlig hänsyn till sin omgivning. Självfallet skall detta i högsta grad gälla företag där statliga pengar har satts in.

Vid sprängningar i Rixö har vid ett flertal tillfällen allvarliga tillbud skett. Stora sprängsalvor har medfört att stenar kastats in bland tätbebyggelsen, och enbart turen har gjort att inga människor ännu kommit till fysisk skada.

Den psykiska påfrestningen på befolkningen i Rixö är i dag mycket stor. Ett hus har under ett och ett halvt år drabbats av tre stenskurar. Skador på hus, tvätt som hänger ute på tork, bilar, fruktträd m. m. har rapporterats i flera fall.

Av myndigheter förelagda tider för sprängning, lastning m. m. har vid flera tillfällen frångåtts. Vibrationer och buller överskrider medgivna värden. Det gäller att inte bara ange krav utan också att verkligen se till att de efterlevs.

Jag såg en intervju nyligen med företagsledningen, som alltså är Uddevalla Invest. Det sägs där att företagsledningen är orolig därför att stenhanteringen genererar resurser till Uddevalla Invests industrisatsningar på andra områden.

Det är väl inte så, hoppas jag, att 200 människor skall må dåligt därför att denna hantering skall ge resurser till nya satsningar på andra områden och dessutom med statliga medel.

Anf. 61 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! De bestämmelser som länsstyrelsen meddelade i mars i år är av mycket detaljerad art. Det är uppenbart att det därefter ändock förekommit betydande problem. Ett tecken på att länsstyrelsens tillsynsverksamhet fungerar är att det nu råder stopp för den verksamhet som varit mest störande.

Om inget oförutsett framkommer vid den fortsatta beredningen av ärendet kan jag lova att regeringens beslut kommer skyndsamt.

Anf. 62 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Det sista beskedet är glädjande.

Jag har inte träffat några i denna region som inte vill ha industri här. Men man vill känna att man kan leva ett tryggt och säkert liv. Många har ställt sig frågan: Måste det verkligen hända någonting mycket allvarligt innan det görs något åt dessa olägenheter?

Jag tror det är oerhört angeläget att miljöministern följer detta ärende. Det handlar om en principiellt mycket viktig fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 63 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Gunnar Hökmark har – mot bakgrund av ett uttalande av Stockholms finansborgarråd om att nedskärningar i den kommunala verksamheten i första hand borde drabba områden där en stor majoritet uttalat sig för skattesänkning – frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot denna, som han kallar den, planerade diskriminering av vissa kommuninvånare.

Svaret på denna fråga är nej. Jag utgår ifrån att Stockholms kommun liksom alla andra kommuner följer de principer som gäller för den kommunala verksamheten.

Anf. 64 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka civilministern för svaret på min fråga.

Jag vill först bara konstatera att denna typ av uttalande inte är någonting annat än ett slags maktens nonchalans mot undersåtarna. Vi ser exempel på detta i den pensionskattedejatt som just nu pågår, men också i den debatt som brutit ut med anledning av att lagrådet inte tyckte som socialdemokraterna tycker att man skulle ha tyckt. Men, herr talman, detta är också någonting värre. Det är nämligen en makthavare som hotar kommunmedborgarna med konkreta åtgärder därför att de enligt hans mening har röstat fel.

Det är mot den bakgrunden som jag tycker att det är tvelaktigt att civilministern i sitt svar säger sig utgå från att Stockholms kommun, dvs. socialdemokraterna under John-Olle Perssons ledning, skall respektera alla medborgares rätt till lika behandling. Vad John-Olle Persson sagt ger anledning att utgå från den raka motsatsen. Det han har sagt är att han skulle vilja diskriminera medborgarna. Hur kan man då få detta till att man kan utgå från att han inte skall göra det?

Det gäller här en planerad diskriminering. Jag skulle vilja att civilministern tar avstånd från den typen av tankar på att diskriminera olika kommunmedborgare beroende på hur de röstat eller i vilken del av kommunen de bor. Jag skulle också vilja höra honom deklarerera här i kammaren att han är beredd att vidta åtgärder om det skulle visa sig att John-Olle Persson omsätter sina tankar i handling i syfte att diskriminera vissa kommunmedborgare därför att de bor i en del av kommunen där man enligt John-Olle Perssons mening röstat fel. Den deklARATIONEN borde civilministern vara skyldig kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om placeringen av
Stockholms södra post-
regions kontor*

Anf. 65 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Hans-Eric Andersson har frågat mig om jag anser att lokalfrågan för Stockholms södra postregion har lösts i samklang med av riksdag och regering uttalade mål.

Riksdagen har beslutat – senast vid behandlingen av budgetpropositionen i våras – att postverket skall ge en snabb, säker och lättillgänglig postservice i hela landet. Verksamheten skall bedrivas rationellt och effektivt. Riksdagens beslut innebär bl. a. att posten självständigt beslutar i lokalfrågor. Den aktuella lokalen vid Slussen är en tillfällig lösning av det nya regionkontorets lokalbehov. Jag utgår från att posten, utifrån verksamhetens förutsättningar, beaktar de aspekter som Hans-Eric Andersson har tagit upp när man skall finna en mer långsiktig lösning i lokalfrågan.

Anf. 66 HANS-ERIC ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. En stor del av det område som Stockholms södra postregion omfattar har stor brist på arbetsplatser. Jag vet att kommunikationsministern har god kunskap om det förhållandet. Såväl regering som riksdag har också i flera sammanhang uttalat att det är viktigt att bl. a. genom lokalisering av statliga arbetsplatser skapa bättre balans inom Stockholmsregionen. Mot denna bakgrund är lokaliseringen av postregionkontoret upprörande. Detta visar en total nonchalans mot statsmakternas uttalade mål.

Vi har fått veta att industriministern försökt övertyga privata tjänsteföretag om att de bör förlägga sin verksamhet utanför Stockholm. När då posten, ett statligt affärsverk, placerar ett regionkontor i centralaste tänkbara läge i Stockholm och utanför den region som kontoret administrerar, framstår handlingssättet som ett direkt sabotage mot industriministerns ansträngningar.

Jag skulle vilja följa upp detta med ett par ytterligare frågor till kommunikationsministern.

För det första: Jag kan inte av svaret utläsa att kommunikationsministern där ger uttryck åt vad han själv anser, men jag har faktiskt frågat om kommunikationsministerns mening i det aktuella fallet. Har posten följt statsmakternas intentioner?

För det andra: Tänker kommunikationsministern ta några initiativ för att mot posten och eventuellt andra statliga myndigheter göra motsvarande aktion som den industriministern har gjort mot privata företag?

Anf. 67 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vill än en gång understryka att detta är en tillfällig lösning. De allmänna direktiven kvarstår. Det har förekommit överläggningar med samtliga affärsverk, varvid man från regeringens sida har betonat regeringens allmänna inställning, att affärsverken skall ta hänsyn till regionalpolitiska mål och decentraliseringsmål när de planerar sina verksamheter. Det råder inga delade meningar på den punkten.

Jag tycker dock att det kanske vore litet orättvist om den här diskussionen skulle ge intryck av att posten inte i allmänhet arbetar efter dessa målsättningar. Enligt uppgift jag har fått har personalen utanför Stockholm-regionen inom postverket ökat med ca 2 000 årsarbetskrafter de senaste åren. Det sker alltså saker också i en annan riktning.

Det vi nu talar om är som sagt en tillfällig lösning. När man skall åstadkomma en definitiv lösning skall man enligt min mening ta hänsyn till de intentioner som har uttalats.

Anf. 68 HANS-ERIC ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag är glad för det som kommunikationsministern nu säger. Hans ord kan inte misstolkas, tycker jag. Dock är jag litet ledsen för att kommunikationsministern bagatelliserar det inträffade genom att hänvisa till att det är en provisorisk lösning. Provisoriet är på fyra år. Under fyra år hinner många anställda rekryteras och många sociala mönster att inrättas. Det medför att man, när en permanent lösning skall åstadkommas, med stor kraft kommer att driva kravet att den permanenta lokalen förläggs alldeles i närheten av provisoriet.

Överläggningen var härmed avslutad.

**20 § Svar på fråga 1986/87:113 om dubbelspår på järnvägssträckan
Göteborg–Kungsbacka**

Anf. 69 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Rune Thorén har frågat mig när dubbelspår för pendeltågstrafik på sträckan Göteborg–Kungsbacka beräknas vara färdigt samt om jag är beredd att vidta åtgärder för att påskynda denna utbyggnad.

Jag vill framhålla att västkustbanan är en bandel där en utbyggnad kan bedömas som mycket angelägen.

I den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning har regeringen också tagit med en satsning på västkustbanan. Satsningen inrymmer dubbelspår bl. a. på del av sträckan mellan Göteborg och Kungsbacka. Denna utbyggnad pågår för närvarande.

När dubbelspår för bl. a. pendeltågstrafik kan byggas från Göteborg till Kungsbacka beror dock till stor del på de berörda trafikhuvudmännens ekonomiska intresse. Enligt riksdagens riktlinjer gäller nämligen att trafikhuvudmännen i länen har att svara för järnvägsinvesteringar som behövs för den lokala och regionala trafikförsörjningen.

Jag vill också nämna att beslutsprocessen är väl decentraliserad när det gäller trafikhuvudmännens möjligheter att få statsbidrag till investeringar. De tidigare möjligheterna att få sådana bidrag för tunnelbanor och spår-vagnstrafik har numera utvidgats till att även gälla spårinvesteringar på SJ:s bannät. För att bidrag skall kunna lämnas krävs dock att en långsiktig trafiköverenskommelse träffats mellan SJ och trafikhuvudmannen. Ett annat krav är att den aktuella spårinvesteringen skall vara samhällsekonomiskt

överlägsen jämfört med övriga väg- och kollektivtrafikinvesteringar som är aktuella för bidrag i den s. k. fördelningsplanen.

Med de riktlinjer som gäller bör därför trafikhuvudmannen ta upp en diskussion med SJ om möjligheterna att genomföra den aktuella investeringen.

Anf. 70 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, även om jag inte är helt nöjd. Jag tycker att kommunikationsministern vill lägga över ansvaret på de lokala trafikhuvudmännen.

Om jag minns rätt är det på det sättet att hela järnvägssträckan från Göteborg till Malmö ingår i Scandinavian Link. Jag har också för mig att kommunikationsministern vid andra tillfällen har uttalat sig för att just den delen av ScanLink är oerhört viktig och att man satsar på den. Vi som i det här fallet representerar Göteborgsregionens lokaltrafik och kommunerna Göteborg, Mölndal och Kungsbacka tycker det är litet magstarkt att kräva en utbyggnad av banan på grund av pendeltågstrafikens behov. Det jag skrev i min fråga till kommunikationsministern var att för att en pendeltågstrafik skall kunna föras förutsätts ett dubbelspår.

Jag vill fråga Sven Hulterström: Det är väl ändå så, som jag nyss sade, att vi behöver ett dubbelspår för att få en bra godstrafik och för att så småningom kunna få snabbtåg på den linjen, precis som mellan Stockholm och Göteborg?

Anf. 71 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! SJ har också gjort den bedömningen att det behövs ett dubbelspår. Det är därför man har påbörjat utbyggnaden av ett sådant.

Sedan är det som alltid en fråga om i vilken takt SJ önskar genomföra sina investeringar. De riktlinjer som riksdagen har fastställt säger att de investeringar som framkallas av den lokala och den regionala trafikens behov skall i huvudsak länshuvudmännen stå för. SJ och staten har ansvar för den långväga kollektivtrafiken. Om det är så att det som är angeläget att lösa här i första hand är hänförligt till den lokala trafiken, måste trafikhuvudmännen och SJ i en uppgörelse bestämma vem som skall svara för vad när det gäller investeringar.

Anf. 72 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Det har redan påbörjats ett resonemang mellan SJ lokalt och de tre kommunerna Göteborg, Kungsbacka och Mölndal samt Göteborgsregionens lokaltrafik om kostnaderna för en pendeltågstrafik mellan Kungsbacka och Göteborg. I det sammanhanget räknar vi som självklart att det inte skall röra sig om kostnaderna för själva spåren utan att vi har samma utgångspunkt som när det gäller trafiken mellan Alingsås och Göteborg. Jag kan också nämna att det faktiskt är fler resenärer mellan Göteborg och Kungsbacka än mellan Alingsås och Göteborg.

Kommer man sedan in på kostnaderna, får detta bli en andra fråga. Göteborgsregionens lokaltrafik kan ju inte börja bygga spår, utan vi behöver hjälp från statligt håll att påskynda utbyggnaden. Staten måste se till att det

blir gjort, och det snarast. Inte minst med tanke på de miljöproblem som vi har i Göteborgsregionen och som Sven Hulterström som göteborgare mycket väl känner till skulle det vara ett steg i rätt riktning.

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

Om den planerade utbyggnaden av riksvägarna 44 och 45

Anf. 73 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! På andra håll i landet har de lokala trafikhuvudmännen fått betala även den här typen av investeringar. Det är ju inte säkert att man i Stockholmsregionen, i Norrland eller i Skåne är intresserad av att investera pengar i banvallar på sträckan Göteborg–Kungsbacka, om dessa investeringar är framkallade av den lokala trafikens behov.

Anf. 74 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag menar att behoven inte är framkallade. Jag trodde vi var överens om att det ändå måste bli ett dubbelspår på denna sträcka.

Om det skulle vara så att någon del av investeringen, när trafiken så småningom är i ordning, skall belasta den lokala trafiken, så är kommunerna beredda att diskutera detta. Själva igångsättningen som sådan kan inte bygga på om det blir pendeltågstrafik eller inte, och därför är det viktigt att SJ fortsätter den utbyggnad som just nu pågår. Det är att hushålla rätt med pengar att låta det arbetslag som nu jobbar där fortsätta med utbyggnaden ner till Kungsbacka. Jag hoppas alltså på hjälp.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på frågorna 1986/87:117 och 118 om den planerade utbyggnaden av riksvägarna 44 och 45

Anf. 75 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig om regeringen är beredd att nu medverka till att byggande av riksväg 45 tidigareläggs.

Elver Jonsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtagit – och kommer att vidta – för att säkra en acceptabel trafiksituation i Trollhätte-Vänersborgsregionen.

Jag kommer att besvara frågorna i ett sammanhang.

Jag är väl medveten om att utbyggnaden av riksvägarna 44 och 45 är två angelägna objekt i denna region.

Byggandet av statliga vägar sker enligt fastställda flerårsplaner. Dessa planer har tagits fram i en decentraliserad process. Det lokala och regionala inflytandet vid prioriteringen av väginvesteringar är stort. Genomförandet av dessa planer sker i den takt som medelstildelningen till vägbyggandet medger.

Jag har inte för avsikt att frångå denna av riksdagen beslutade ordning för vägplaneringen. Det ankommer på vägverket att utifrån anvisade medel och fastställda flerårsplaner upprätta årsbudget för vägbyggandet. Det är inte regeringen utan vägverket som fastställer årsbudgeten för vägbyggandet. Vägverkets budgetarbete för verksamhetsåret 1987 beräknas vara klart till årsskiftet.

Anf. 76 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Jag förstår mycket väl att kommunikationsministern inte kan stå här och lova att åtgärder omedelbart skall vidtas. Men man kan väl i alla fall tycka att kommunikationsministern i sitt svar borde ha gett uttryck för en litet mer positiv syn på tvåstadsområdets trafikproblem.

Det är inte första gången som riksvägarna 44 och 45 är uppe till debatt här i kammaren. Det tyder på att det verkligen finns problem i de aktuella områdena.

Riksväg 44, som skall gå mellan Trollhättan och Skaraborgsgränsen, skall ju betjäna Trollhätteindustrin. Om man tittar på Saabs expansion under de senaste två åren, finner man att antalet anställda netto motsvarar de två Volvofabriker som skall byggas i Uddevalla. Volvos Uddevallainvestering var en bidragande orsak till att en motorväg mellan Stenungsund och Uddevalla skulle byggas. Saab har alltså netto anställt vad som motsvarar två Volvofabriker i Trollhättan. Men trafiksituationen i det området är fortfarande lika befängd som förut.

Landstinget i Älvsborgs län har byggt ett nytt lasarett till en kostnad av nära 1 miljard. När lasarettet byggdes trodde man att den nya förbifarten då det gäller riksväg 45 vid Vänersborg skulle bli av. Men så blir det inte. Det arbetet ligger utanför planeringen fram till 1988. Vi vet inte heller när det kommer något besked i det avseendet.

Till slut, herr talman, vill jag bara säga att jag tycker att kommunikationsministern ändå är något positiv i sitt svar. Han säger nämligen att han är medveten om att utbyggnaden av riksvägarna 44 och 45 avser två angelägna objekt i denna region. Jag vill påstå att det som sägs i den meningen är någonting nytt i den här diskussionen.

Anf. 77 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag frågade vad regeringen har gjort och tänker göra för att säkra en acceptabel trafiksituation i tvåstadsområdet. Låt mig säga att jag hade väntat att kommunikationsministern skulle ge ett mera offensivt besked – i stället för att som nu mera retoriskt ge en bild av hur budgetarbetet går till. Det var kanske inte vad jag avsåg. Med tanke på att vägmedlen totalt sett kraftigt har reducerats, samtidigt som man gör en ordentlig satsning på ett fåtal punkter i andra områden, råder det inget tvivel om att sådana här viktiga vägprojekt – kommunikationsministern har inte heller polemiserat mot resonemanget om att det är nödvändigt att dessa projekt kommer till stånd – inte får komma i kläm. Av den anledningen hade det varit angeläget att kommunikationsministern ändå sagt: Vi är beredda att ta tag i detta för att se till att de här planerna säkras.

Vad det handlar om är ju inte att tidigarelägga något eller vidta några extraordinära åtgärder, utan närmast gäller det att se till att planerna i detta sammanhang inte äventyras eller förfuskas. Behovet av en bättre trafikföring i området är så väl dokumenterat att det inte behöver understrykas.

Riksväg 44 är ju att betrakta som något av en puls från östra regionen, dvs. Stockholm och Mälardalen, ut mot västkusten och Uddevalla. Från Karlstad

och Värmland är vägen en lika viktig länk när det gäller genomfarten mot Göteborg. Därför har också väg 45 sitt berättigande i detta sammanhang.

Jag skulle vilja att kommunikationsministern, utan att avslöja detaljer, nu säger att han är beredd att ta extra tag för att just denna trafikförsörjning inte skall äventyras och så att utvecklingen blir acceptabel och i takt med trafikökningen.

Anf. 78 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Till Ingvar Karlsson i Bengtsfors vill jag säga att det var trevligt att för en gångs skull höra en centerpartist plädера för stora väginvesteringar och vägobjekt – det är inte så ofta som de som anser att det är viktigt att bygga vägar får draghjälп från det hållet. Jag noterar detta med viss tillfredsställelse.

Till Elver Jonsson vill jag säga att det icke är möjligt att både ha en decentraliserad beslutsprocess, som alla uttalar sig för, och samtidigt begära att regeringen skall ge detaljanvisningar om enskilda objekt, i vilken ordning de skall genomföras, när de skall påbörjas osv. Det får i stället ingå i planeringssystemet.

Herrarna kan vara lugna tills vidare. Jag vill inte föregripa vägverkets budgetbeslut, men enligt vad jag har erfarit har vägverket i detta fall verkligen ambitionen att göra någonting åt dessa vägar och fatta beslut i samband med nästa budgetomgång.

Anf. 79 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag talar för stora väginvesteringar därför att det är fråga om nödvändiga väginvesteringar som har planerats i länet under 15 år, och det är på tiden att de genomförs. Det är inte några stora väginvesteringar jämfört med motorvägen Stenungsund–Uddevalle, om det är detta som kommunikationsministern tänker på, utan det gäller småvägar.

Kommunikationsministern skall inte hänga upp sig på det här, utan det går bra att satsa på dessa vägar. Det finns också andra vägar i detta område som skall byggas och som kan tas upp till diskussion, men de ingår inte i min fråga. Vi kan återkomma till frågan om ersättning för den nedlagda Dal-Västra Värmlands järnväg. Trots att järnvägen lades ned för flera månader sedan har regeringen ännu inte fattat beslut om den väginvestering som har utlovats.

Anf. 80 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att vägverket bjuder till, och det är riktigt. Jag tolkar det så att regeringen backar upp den ambitionen, därför att det är naturligtvis inte oviktigt hur regeringen och kommunikationsdepartementet spelar med i en sådan här situation. Läget beträffande medelstilldelningsbegränsningen, som både riksdag och regering har bekymmer med, ger vid handen att det krävs en särskild bevakning i ett sådant här område, där trafiksituationen är på väg att bli akut om planerna inte fullföljs något så när. Det är viktigt att detta projekt inte kommer i kläm mellan

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1986/87:9 om föreningslivets andel av lotterisektorn

Anf. 81 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat statsrådet Göransson om föreningslivets andel av lotterisektorn. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Lotterier spelar en stor roll för folkrörelsernas möjligheter till självfinansiering. Enligt uppgift från vissa folkrörelser har dessa möjligheter under senare år försämrats. Inom regeringskansliet övervägs vilka åtgärder som kan behövas för att förbättra möjligheterna för folkrörelselotterierna.

Anf. 82 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Att vinna pengar på lotteri är numera ett lättare sätt att skapa ett kapital än att spara pengar som man får genom arbete – men det är en frågeställning som vi kan diskutera vid senare tillfälle.

För ett par dagar sedan stod jag utanför vår livsmedelsbutik hemma. Några grabbar från Adolfsbergs IK försökte sälja lotter för 20 kr. för att få ihop pengar till en ungdomsresa som föreningen skulle göra. Några, men inte många, köpte lotter. Då tittade jag upp och fick se en stor reklampelare. På den stod: Köp trisslotter, gnugga och vinn 100 000 kr. på direkten.

Det var inte lätt för grabbarna med en sådan mördande konkurrens.

Sedan år 1975 har folkrörelsernas andel av lotterisektorn minskat från ca 34 % till 18 %. Och det var före tillkomsten av trisslotterierna och de nya vadhållningslotterierna.

Jag hälsar Ulf Lönnqvist välkommen till arbetet på föreningssektorn. Men jag hade väntat mig att han, som kommer med friska krafter, skulle ha gett ett något annorlunda svar än en hänvisning till att frågan bereds i regeringskansliet.

För ett par år sedan, när den utveckling som nu pågår redan var mycket tydlig, frågade jag statsrådet Göransson om samma sak – nämligen vad regeringen skulle göra med anledning av utvecklingen. Han sade då, precis som Ulf Lönnqvist gör i dag, att dessa frågor utreds i regeringskansliet. I stället för åtgärder kom sedan trisslotteriet.

Detta är en fråga som engagerar tusentals föreningsledare över hela Sverige, Ulf Lönnqvist, och hundratusentals ungdomar som är beroende av lotteriintäkterna för sitt föreningsarbete när nu statliga och kommunala anslag dras ned.

Därför skulle jag gärna vilja ha ett svar, där Ulf Lönnqvist redovisar när förslag kommer att läggas fram.

Anf. 83 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Det har successivt skett förändringar i den lagstiftning som reglerar folkrörelselotteriernas verksamhet, Lars Ernestam. Det har vidtagits åtgärder som underlättar för folkrörelselotterierna. För något år sedan togs t. ex. varuskatten på vinsterna bort. Det är den sortens åtgärder som Bengt Göransson hade anledning att hänvisa till vid det förra frågetillfället.

Nu har vi fått en ny uppvaktning av folkrörelserna, och Lars Ernestam fanns med vid uppvaktningen. Jag har haft anledning att säga att vi tar de önskemål och krav som framförts från folkrörelserna på allvar. Därför behandlar vi nu dessa önskemål och dessa krav. Vi får se vilket resultatet blir. Lars Ernestam kan vara helt övertygad om att jag mycket väl känner till de behov som folkrörelserna har av att få fungerande lotterier och det värdefulla arbete som folkrörelserna utför.

Anf. 84 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Detta var en något utförligare redovisning av att arbetet har kommit i gång. Jag var, precis som Ulf Lönnqvist säger, med på uppvaktningen. Det fanns vissa förslag från uppvaktningen som, tror jag, kan ge förbättringar om de genomförs.

Men den stora principiella frågeställningen finns kvar: Skall vi låta staten fortsätta att satsa på stora lotterier, som får till följd att föreningslivet förlorar andelar – vilka åtgärder och förbättringar som än vidtas för föreningslivet? Staten har en enorm reklamapparat till sitt förfogande, och föreningarna klarar inte av konkurrensen. Gnugglotterierna har tidigare i stor utsträckning varit reserverade för föreningarna. Anser Ulf Lönnqvist att de bör vara det i fortsättningen?

Jag tror inte att mindre förändringar – skattelättnader och annat – räcker för att föreningslivet skall klara sig. Det är nödvändigt med mer omfattande åtgärder för att man skall nå resultat.

Anf. 85 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag har inte talat om vidden av förändringarna. Jag har sagt i svaret att vi överväger vilka åtgärder som kan behövas för att förbättra möjligheterna för folkrörelselotterierna.

Anf. 86 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Då avvaktar vi med intresse de förslag som kommer. Jag hoppas att övervägandena inte kommer att ta alltför lång tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1986/87:12 om rätt att spela på automatspel

Anf. 87 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat statsrådet Johansson om han är beredd medverka till att "enarmade banditer" genom en lagändring åter blir tillåtna att spela på enligt de regler som gällde innan förbudet trädde

i kraft. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

S. k. enarmade banditer förbjöds i vårt land med verkan fr. o. m. den 1 januari 1979. Förbudet motiverades med att spelet medförde risk för sociala skadeverkningar. Enligt min uppfattning finns det nu inte anledning att ändra ståndpunkt i denna fråga. Jag är således inte beredd att medverka till att det genom lagändring åter blir tillåtet att spela på s. k. enarmade banditer.

Anf. 88 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Samtidigt vill jag gratulera Ulf Lönnqvist till att han som är en Malmöpåg nu har nått maktens tinnar.

För några månader sedan startades i Sverige ett lotteri, arrangerat av Penninglotteriet, Triss. Det finns i dag 8 000 försäljningsställen och man säljer för 90 milj. kr. per gång. Många av dem som säljer Trisslotter säger att de skulle kunna sälja mångdubbelt mer om de finge en större tilldelning. Man kan förmoda att de kommer att få en större tilldelning framöver!

Herr talman! Jag vill betona att jag inte har något emot att svenska folket självt får avgöra om man vill spela på Triss, V 65 eller vad det nu kan kallas. Men vad jag irriterats och förvånats över är att när man för en del år sedan genom beslut i denna kammare förbjöd spel på de s. k. enarmade banditerna, staplades de negativa sociala konsekvenserna på varandra. Det var ingen hejd på den farsot som skulle följa i de enarmade banditernas spår. I dag tillåter man, tydligen med statens goda minne, ett spel som är vida värre. Det är mer lättillgängligt, och man får större summor pengar omedelbart.

Herr talman! Detta är kvalificerat hyckleri. Eller rättare sagt: Dubbelmoralen stänker. Jag kommer att motionera till nästa års riksdag att man skall tillåta spel på de enarmade banditerna igen. Det blir antagligen inte tillåtet, men då kan jag i förtid säga att betänkandet i frågan inte kommer att innehålla ingredienser som i och för sig är nödvändiga, nämligen konsekvens, intelligens och logik.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1986/87:47 till skatteutskottet

1986/87:52 till lagutskottet

1986/87:54 till skatteutskottet

25 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:Fi103–Fi105 till finansutskottet

1986/87:T107 till trafikutskottet

1986/87:Sk101 till skatteutskottet

26 § Anmäldes och bordlades
Propositionerna och skrivelsen

1986/87:61 En tillfällig förmögenhetsskatt för livförsäkringsbolag, m. m.
1986/87:45 Lindring av församlingskatt, vissa inkomstskattefrågor, m. m.
1986/87:59 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1985

27 § Anmäldes och bordlades
Motionerna

1986/87:So104 av Lars Werner m. fl.
1986/87:So105 av Nils Carlshamre m. fl.
1986/87:So106 av Margareta Gard
Ändring i reglerna för bidragsförskott och underhållsbidrag (prop. 1986/87:35)

28 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 5 november

1986/87:67 av *Olof Johansson* (c) till statsministern om avtalsrörelsen inom den offentliga sektorn:

1986 års lönerörelse inom den offentliga sektorn har rest en lång rad principiella frågor av stor räckvidd, inte minst för den offentliga verksamheten. Ytterst handlar det om den offentliga sektorns möjlighet att fungera och människors förtroende för kontinuitet och trygghet i en erbjuden service.

Från centerpartiets sida har vi understrukit att statsmakternas viktigaste uppgift i en avtalsrörelse är att skapa goda allmänna förutsättningar för förhandlingar mellan parterna. Det innebär insatser av fördelningspolitisk karaktär på skatte- och familjepolitikens område, när det gäller studiestöd m. m. Det innebär också att man tar ansvar för en sammanhållen linje i förhandlingsarbetet.

Fria parterers förhandlingar under samhällsekonomiskt ansvar har varit styrkan i den "svenska modellen". Att den uppläggnen fungerar på ett för helheten bra sätt har avgörande betydelse för det svenska samhällets utveckling.

Lönerörelsen för stats- och kommunalanställda har i år i stället präglats av hårda motsättningar, osäkerhet beträffande spelreglerna, konflikter med allvarliga återverkningar för tredje man och oklar rollfördelning.

Centerpartiet anser det därför viktigt att statsministern delger riksdagen sin och regeringens syn på årets segslitna avtalsrörelse och vilka slutsatser som regeringen anser bör dras av denna.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga statsministern:

Vilka slutsatser anser regeringen att man bör dra av årets hårda och utdragna avtalsrörelse inom den offentliga sektorn?

1986/87:68 av Erik Holmkvist (m) till industriministern om industrisysselsättningen i Norrbotten:

Industriministern hävdade under den allmänpolitiska debatten hurtigt att hopplösheten i Norrbotten har förbytt i framtidstro. Man har tagit tag i de resurser som ställts till förfogande och satt i gång att jobba, sade industriministern. Vidare hävdade han att det var borgerliga misstag och underlåtenhetsynder som vi främst hade att tacka för de regionala obalanserna.

Länsarbetsnämnden lämnar i sin höstrapport en något annan och mer nyanserad bild av läget i Norrbotten:

Utflyttningen från länet fortsätter och ser ut att bli lika stor eller större än i fjol eller 1 000–1 500 personer.

Arbetskraftsefterfrågan minskar i synnerhet bland ungdomar, handikappade och kvinnor i glesbygd. Därutöver förväntas nedläggningar och neddragningar inom den industriella sektorn att ytterligare minska: Aitik, Laisvall, SSAB:s välsverk, ASSI:s sågverksrörelse m. fl.

Situationen totalt för vissa inlandskommuner tenderar att ytterligare försämrats.

För fortsättningen av 1987 bedömer länsarbetsnämnden att investeringsnivån blir låg och att en ytterligare fortsatt dämpning av arbetskraftsefterfrågan blir följden.

Länsarbetsnämnden gör således en helt annan bedömning av läget än industriministern för det närmaste året.

Norrbotten kommer under det närmaste året att förlora ytterligare ca 500 industrijobb, dels inom den privata industrin, dels inom den statliga. Länet har inte råd att förlora fler jobb inom industrin. Den privata industrin arbetar i dag med projekt i akt och mening att söka ersätta neddragningar med nya jobb.

Det norrländska/norrbottniska näringslivet – i synnerhet i basindustrierna – kommer att möta stora problem om energipriserna höjs så som den utredning som Ångpanneföreningen gjort för statens energiverks räkning visar.

1. Vill industriministern med anledning av vad länsarbetsnämnden i Norrbottens län sagt i sin höstrapport förtydliga vad industriministern grundar sin framtidstro och optimism för Norrbotten på?

2. Vill industriministern medverka till att stimulera de statliga industriföretagen i Norrbotten att vidta åtgärder som ger ersättningsjobb vid eventuella neddragningar?

3. Vill industriministern ta initiativ till att löntagarfonderna – när vi nu har fått dem – går in i norrbottniskt näringsliv i akt och mening att stödja industrietableringar, åtminstone i den utsträckning de fått pengar från länet?

4. Vilka åtgärder avser industriministern vidta för att bemästra problemen med eventuella el-energiprishöjningar i de norrländska/norrbottniska basindustrierna?

den 6 november

Prot. 1986/87:20
6 november 1986

1986/87:69 av *Birgitta Hambraeus* (c) till bostadsministern om åtgärder mot hög radonhalt i bostäder:

Meddelande om interpellationer

Många bostäder har en mycket hög halt av det radioaktiva radonet, vars dotterprodukter kan fastna på dammpartiklar som inandas och stannar i lungorna. Halter som anses motsvara rökning av 20 cigaretter per dag har uppmätts.

I 1986 års budgetproposition (bil. 13 s. 86) redovisas att planverket tillsammans med arbetarskyddsstyrelsen och socialstyrelsen utarbetar ett handlingsprogram för hälsoskydd i byggnader. I fråga om strålning i bostäder har regeringen uppdragit åt statens strålskyddsinstitut, socialstyrelsen, planverket samt statens mät- och provråd att ur olika aspekter följa utvecklingen.

Svensk byggnorm skall innehålla föreskrifter som begränsar expositionen av radondöttrar så långt som är praktiskt och ekonomiskt rimligt.

Statens strålskyddsinstitut går nu ut med en enkät till hälso- och miljöskyddsnämnderna för att se hur de sköter kontrollen av radonhalten.

Enligt min mening är det väsentligt att samhället gör det möjligt också för människor utan stora ekonomiska resurser att bygga om sina hus så att de inte utsätter sig och sina barn för hög radonhalt. Det finns ett särskilt lån för att finansiera åtgärder mot radon, men det är inte många som söker det. Beror det på att lånet är för ofördelaktigt eller på bristande information?

Med anledning av det anförda ber jag att till bostadsministern få rikta följande interpellation:

Vad ämnar statsrådet göra för att underlätta för människor att bygga bort en alltför hög radonhalt i sina bostäder?

1986/87:70 av *Bertil Jonasson* (c) till utbildningsministern om statsbidraget till viss utbildning:

I Värmland diskuteras för närvarande mycket intensivt frågan om nedläggningen av landstingets konsumtionsekonomiska utbildningar vid Nygårdsskolan. Länskolnämnden har beslutat att dra in statsbidragen till utbildning fr. o. m. den 1 juli 1987, trots att skolan har fullbelagda kurser. Detta skedde, enligt uppgift, utan några överläggningar med huvudmannen för skolan, Värmlands läns landsting. Nämnden kan också sägas föregripa det förslag som arbetsgruppen för översyn av gymnasieskolans yrkesutbildningar (ÖGY) presenterat. Detta har dock ännu inte behandlats av riksdagen.

Med anledning av det inträffade vill jag ställa följande frågor till utbildningsministern:

1. På vilket sätt avser statsrådet förhindra att en länskolnämnd fattar beslut om indragning av statsbidrag i sådan omfattning att en hel skola hotas av nedläggning utan att först överlägga med huvudmannen om saken?
2. Avser statsrådet att förhindra indragning av statsbidrag i avvaktan på ett eventuellt kommande förslag på grundval av ÖGY?

3. Avser statsrådet att förhindra neddragningar av utbildningsutbudet i regioner som samtidigt är föremål för särskilda satsningar genom Bergslagspaketet?

29 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 5 november

1986/87:126 av *Göran Ericsson* (m) till kommunikationsministern om svart-taxiverksamheten:

I ett frågesvar torsdagen den 24 april 1986 aviserade kommunikationsministern att regeringen under våren 1986 för riksdagen skulle presentera riktlinjerna för den framtida taxiverksamheten, vilken utretts av transportrådet. Denna redovisning skulle innebära att taxi i framtiden mer skulle anpassas till rådande efterfrågebild, och därmed skulle problemet med svarttaxi på sikt undanröjas.

Bekymret för seriösa åkare och risken för den som utnyttjar svarttaxi kvarstår oförändrade, eftersom ingen, avmattning i verksamheten kan noteras. Det är möjligt att resultatet av transportrådets utredning på medellång eller lång sikt kan medföra en annan ordning. Men transportrådets analys och förslag till åtgärder måste kombineras med kännbara straff för dem som bedriver svarttaxiverksamhet, om problemet skall kunna få en slutlig lösning.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern vidta i anledning av transportrådets utredning? Avser kommunikationsministern att för riksdagen framlägga förslag om skärpta sanktioner för dem som bedriver svarttaxiverksamhet, och när kan ett sådant förslag beräknas föreligga?

den 6 november

1986/87:127 av *Murgó Ingvardsson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om föräldraledigheten:

De gifta fädernas utnyttjande av föräldraförsäkringen under barnets första år har i stort sett varit oförändrat under 1980-talet. Den utbyggnad av föräldraförsäkringen som skett har inte nämnvärt påverkat fädernas benägenhet att stanna hemma med barnet under det första året. Riksförsäkringsverkets statistik visar att omkring 22 % av papporna till barn födda mellan 1978 och 1981 hade varit föräldralediga under barnets första år. Procenttalet var oförändrat för pappor till barn födda mellan 1983 och 1984. Det finns inget som tyder på att förhållandet därefter förändrats.

Med hänvisning till detta frågar jag det statsråd som ansvarar för jämställdhetsarbetet:

Väntar regeringen fortfarande på att männen självmant skall ändra attityd till att använda föräldraförsäkringen, eller kommer regeringen att föreslå någon förändring i föräldraförsäkringen i syfte att få männen att ta sitt ansvar för barnen?

1986/87:128 av *Görel Bohlin* (m) till kommunikationsministern om vägbygget i Stockholms län:

Vid fördelning av de årliga väganslagen och av arbetsmarknadsmedel för vägbyggande har Stockholms län under en lång följd av år missgynnats. Väg nätet i länet har därför eftersatts såväl vad beträffar nödvändigt byggande som vad beträffar underhåll, och "flaskhalsarna" i vägsystemet, t. ex. mellan södra och norra länsdelarna, är många. Det behövs en kraftig och omgående satsning på väg nätet i Stockholmsregionen för att inte stora negativa effekter skall uppstå för näringsliv, för enskilda resenärer samt för miljön och så att det förhindras att länets vägkapital förbrukas.

Vad avser kommunikationsministern vidta för åtgärder för att förhindra den förstöring av miljö- och vägkapital som nu hotar i Stockholms län?

1986/87:129 av *Ivar Virgin* (m) till försvarsministern om ersättningen för vissa markskador:

För drygt tre år sedan, natten mellan den 16 och 17 maj 1983, drabbades delar av Skaraborgs län av ett kraftigt oväder med stora regnmängder. Vissa gårdar omkring Falköping erhöll stora markskador. Enighet råder om att händelsen är att betrakta som en naturkatastrof.

Riksdagen fastställde den 1 december 1983 riktlinjer för hur ersättning skall utgå för skador vållade av en sådan händelse. Länsstyrelsen i Skaraborgs län överlämnade den 7 juni 1985 till regeringen en ansökan om ersättningar för uppkomna skador.

De berörda lantbrukarna har genom markskadorna fått ett betydande inkomstbortfall genom lägre skördar och höga återställningskostnader. Den långa tid som förflutit sedan händelsen har också frestat lantbrukarnas likviditet.

Med anledning av detta vill jag fråga försvarsministern när detta ärende kommer att avgöras och vilka ersättningsprinciper som kommer att tillämpas.

30 § Kammaren åtskildes kl. 17.04.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD